

CONGRES

11de Congres

van de

Socialistische Partij

23 november 2002

De Doelen, Rotterdam

Inhoud

Opening congres door dagvoorzitters	5
Een aantal personen lichtten hun kandidatuur toe:	5
Eerste termijn behandeling voorstel van de kandidatencommissie	7
Reactie van de kandidatencommissie in eerste termijn	8
Tweede termijn behandeling voorstel van de kandidatencommissie	9
Vervolg tweede termijn behandeling voorstel van de kandidatencommissie	10
Reactie door de kandidatencommissie in tweede termijn	10
 Lunchpauze	
 Bekendmaking uitslag stemming	11
Toespraak van Jan Marijnissen	12
Behandeling van het verkiezingsprogramma 'Eerste Weg Links' door de programmacommissie	17
Discussie wijzigingsvoorstellen in eerste termijn	18
Beantwoording en reactie van de programmacommissie in eerste termijn	28
Discussie wijzigingsvoorstellen in tweede termijn	33
Beantwoording en reactie van de programmacommissie in tweede termijn	37
Besluitvorming over de wijzigingsvoorstellen, betrekking hebbend op 'Eerste Weg Links'	40
Besluitvorming over de motie	41
Besluitvorming over het totale verkiezingsprogramma betrekking hebbend op 'Eerste Weg Links'	41

Verslag van het 11de congres

van de Socialistische Partij op 23 november 2002

Voorzitters:	Riet de Wit Bob Ruers
Secretaris:	Tiny Kox
Programmacommissie:	Agnes Kant Tiny Kox Ewout Irrgang Harry van Bommel
Stembureau:	mr. Jean-Louis van Os

Opening congres door dagvoorzitters

Riet de Wit (voorzitter) heet de partijgenoten, de gasten en de media welkom op het 11de congres van de SP, gehouden in Rotterdam. Zij deelt mee dat voor volgend voorjaar het 12de SP congres staat gepland. Waar dit congres gehouden zal worden is nog niet bekend.

In de wandelgangen heeft zij de naam Reiderland horen vallen. Dit in verband met de hoge score tijdens de laatste raadsverkiezingen. Tevens heeft zij als voorstel Texel gehoord, waar de SP een nieuwe afdeling aan het oprichten is. Als derde voorstel heeft zij Vaals gehoord. Waarom Vaals? Omdat dit volgens twee PvdA professoren de verst gelegen plaats is, waarmee de SP zich bezig houdt. Om deze twee professoren te verrassen, zou de SP het volgende congres ook in Florence kunnen houden. (Er volgt een luid applaus). Florence om de speciale reden, dat een miljoen geestverwanten in Florence een rechtvaardige wereld eisten. Daarmee waren zij in gezelschap van de SP-parlementariërs Harry van Bommel en Erik Meijer, maar de PvdA hebben zij daar niet gezien. De uiteindelijke plaats waar het congres gehouden zal worden, zal nog bekend gemaakt worden. Vandaag is het goed om in de Doelen in Rotterdam te zijn. Na alle berichten over Oss, Doesburg en Heerlen is het goed te weten dat de SP in deze hardwerkende stad al jaren thuis is met haar hoofdkantoor. Zij stelt zich, in het dagelijks leven wethouder van Heerlen en haar collega Bob Ruers, in het dagelijks leven advocaat en Eerste Kamerlid, voor. Het partijbestuur heeft hen gevraagd vandaag dagvoorzitter te zijn. Zij hoopt dat iedereen daarmee akkoord is en brengt het in stemming. Na de goedkeurende reactie uit de zaal zegt zij dat zij hun best zullen doen dit congres tot een groot succes te maken. Door 68 afdelingen zijn 767 mensen aangemeld; 625 afgevaardigden met stemrecht en 122 toehoorders en gasten. Er zijn 27 partijbestuurders met stemrecht, deze zijn niet afgevaardigd door hun afdeling. Hiermee komt het totaal aantal stemgerechtigden op 652. Zij heet iedereen, wel of geen stemrecht, welkom en wenst iedereen een goed congres toe.

Wat men nog meer weet van de stemgerechtigde congresgangers is dat 67 procent uit mannen en 33 procent uit vrouwen bestaat. De congresgangers zijn goed gedigitaliseerd, acht van de tien aanwezigen heeft een e-mail adres. De leeftijd: 66 procent is tussen de 27 en 54 jaar oud, 18 procent is jonger dan 27 jaar en 21 procent is ouder dan 55 jaar. In de loop van de dag zal het drukker worden. Wanneer men het te druk vindt, kan men ook terecht in de foyer, waar het congres via videoschermen gevolgd kan worden.

Een bijzonder woord van welkom richt de voorzitter tot de tientallen gasten. Een speciaal woord van welkom voor de gasten uit Duitsland ? Gesine Lötasch, lid van de Bundestag voor de PDS en Ann-Marie Ogalde van de linkse partij uit Zweden.

Een aantal personen lichtten hun kandidatuur toe:

De heer **Serdar Dosky** geeft aan dat er talloze verenigingen zijn, die nagenoeg niets aan integratie doen en de mensen verder hun eigen cultuur induwen. Hij zou graag samen deze verenigingen willen onderzoeken, hoe zij ons en henzelf kunnen helpen door integratie te stimuleren. Hij vraagt de mensen hem te kiezen om de lijst omhoog te duwen. ‘Kies mij, zodat ik mijn energie en tomeloze inzet kan aanwenden voor een betere maatschappij.’ (applaus)

Maarten van Gemert houdt zich reeds sinds de middelbare school bezig met besturen en belangen behartigen. Zijn motivatie om zich beschikbaar te stellen voor de Tweede-Kamerfractie van de SP is een combinatie van factoren. Allereerst heeft hij moeite om aan de zijlijn te blijven staan, wanneer er voor zulke belangrijke zaken, waar de SP voor staat, gestreden moet worden. Daarnaast vindt hij het belangrijk een fris geluid binnen de fractie te laten horen en het randstedelijke geluid binnen de Kamer te doorbreken. Hierop zal hij in tweede

termijn verder ingaan. Hij nodigt de aanwezigen van harte uit hem later aan te spreken, zodat hij kan toelichten waarom zijn eventuele intrede in de fractie van de SP een enorme winst zou zijn.

Valentijn Nilsson bedankt het bestuur voor de fantastische lijst die reeds is klaargelegd en spreekt zijn waardering uit voor het verkiezingsprogramma. Graag zou hij hieraan in de volksvertegenwoordiging een bijdrage willen leveren. Misschien zijn er binnen de afdeling een aantal mensen boos, dat hij zo brutaal is geweest zich kandidaat te stellen. Hij denkt echter dat dit juist een houding is die een SP-lid moet hebben. Hij is iemand die het 'ja, maar' altijd uit moet spreken. Dit is voor zijn medeleden vaak vermoeiend. Hij denkt dan ook dat er andere plaatsen zijn waar hij veel beter en vaker en ontzettend graag 'ja, maar' zou kunnen zeggen. Want 'ja, maar' is vaak een begin van een discussie en discussie leidt tot verandering. Zo heeft de SP altijd heel veel dingen veranderd.

Dik Bezemer had als kandidaat Kamerlid graag op de dertiende plaats willen staan om in het Europees jaar van mensen met een handicap 2003, ondermeer voor hun rechten zowel in de Kamer als in de commissies als hun woordvoerder op te treden. Het partijbestuur heeft echter anders beslist. Nu vraagt hij vriendelijk hem kandidaat te stellen op een zichtbare plaats. Mocht blijken dat hij als Kamerlid niet geschikt is, dan heeft hij geen recht op vergoeding als Kamerlid.

Johan Wester heeft een aantal pamfletjes uitgedeeld, waarin hij zegt 'Stel altijd de mens centraal'. Dit zal als een rode draad door zijn introductie lopen. Jarenlang hebben de achtereenvolgende kabinetten de mensen zodanig gebruikt en gemanipuleerd, dat de burger er zelf in ging geloven dat het goed ging in alle sectoren. Wat men echter niet in de gaten had was het feit dat deze kabinetten aan de essentiële zaken geen aandacht meer besteedde. Het bekende rijtje zorg, onderwijs, etc. werd totaal verwaarloosd. Dit was voor hem de bekende druppel, de mens stond niet meer centraal. In Paars II heeft de heer Zalm de inkomsten van dat jaar aan de genoemde zaken kunnen besteden. Maar nee, begrotingstekort terugdringen was het parool. Weer was de mens de pineut. Bij de aanstelling van het kabinet Balkenende kwam men plotseling op het lumineuze idee dat het niet goed ging met Nederland. Het ging wat minder dan heel goed in de bedrijven. De maatschappelijke en sociale knelpunten werden ondanks alle verkiezingsbeloften afgedaan met 'peanuts'. 'Het kan er niet vanaf' roept de minister president, want een recessie is op komst. De mens stond weer in de kou. Intussen gingen de zogenaamde normen en waarden teniet door het geruzie binnen en buiten het Kabinet, met aan het roer het CDA-lid, minister-president heer Balkenende. (er volgt een luid applaus). De mens stond erbij, keek ernaar, was verbijsterd en teleurgesteld. Meer dan een miljoen kiezers voelden zich verraden en vernederd. Hij vraagt applaus voor het gevoel 'op naar de overwinning' en voor de gehele zittende fractie, die het zo voortreffelijk heeft gedaan.

Harry Wetterhahn (49 jaar) heeft in de zeventiger jaren gestudeerd aan de sociale academie in Amsterdam. Als themagroep had hij daar arbeidersjeugd, hij heeft veel met jongeren gewerkt en een actiegroep opgestart. Hij heeft in 1997 het Amsterdams Parkeer Comité opgericht, waar men een gebruikt parkeerkaartje kon kopen om de kosten van een wielklem terug te vorderen. De reden van zijn kandidatuur is dat hij eigenwijs is en zich ondanks de hele procedure toch kandidaat stelt. Hij noemt een aantal punten waarvoor hij zal gaan, wanneer hij in de Kamer komt.

- Hij wil zich inzetten om de rechtspositie van alleenstaande ouders, in het bijzonder de *single fathers*, te verbeteren en te versterken.
- Actief en keihard door acties werken aan 10 procent structurele verhoging van uitkeringen en minimumloon.
- Meer geld, zorg en informatie voor mensen met chronische ziekten, in het bijzonder de groeiende groep Hepatitis-C patiënten.
- De verder groeiende polarisatie en tweedeling tussen straatarmen en schatrijken daadwerkelijk in dat 'suffe Den Haag' aanpakken.

'Socialistisch Nederland wordt wakker en stem op mij! De SP-Kamerleden moeten een afspiegeling zijn van deze dolgedraaide consumptiemaatschappij. Als kritische burger hoor ik daarbij, stem op mij, rien ne va plus, de stem is aan u!'

Eerste termijn behandeling voorstel van de kandidatencommissie

Voor er verder wordt gegaan doet **Bob Ruers** (voorzitter) een aantal mededelingen over de gang van zaken bij de bespreking van het voorstel van de kandidatencommissie en de kandidaten die zich zojuist hebben voorgesteld. De discussie is, zoals gebruikelijk, in twee termijnen. De sprekers worden verzocht zich in de eerste termijn aan de spreektijd van twee minuten te houden. Sprekers die zich niet hebben aangemeld, maar toch echt willen spreken, krijgen een kans in de tweede termijn.

Jules Iding (Oss) wil graag een relatie leggen tussen Oss en de kwaliteit van de lijst, die vandaag is voorgelegd. Afdeling Oss heeft zich sterk geworteld in de wijken en bedrijven en veel acties gevoerd. Ook heeft deze afdeling zich verbreed naar de terreinen van onderwijs, zorg en cultuur. Tevens is samenwerking gezocht met de mensen uit deze gelederen. Iedere maand wordt een politiek café gehouden en er wordt actie gevoerd voor het behoud van het ziekenhuis. Hierin werken zij samen met de dominee, met de oud-burgemeester en met de voorzitter van de ondernemersvereniging. Ook zijn er regelmatig avonden met de vakbond, om samen de discussie aan te gaan. Op deze lijst stelt hij een verbreding vast naar zorg, onderwijs, mensen uit vak- en derdewereldbeweging. Hij denkt dat dit de kwaliteit van de lijst aangeeft. Ook uit Oss staan er twee kandidaten op de lijst, het is kwaliteit. Het geeft aan hoe goed de commissie in staat is gebleken in de volle breedte te zorgen voor kwaliteit. Er is talent geleverd en de commissie heeft zeer goed werk geleverd met deze lijst. (Hij ziet echter geen mensen van de grachtenwoningen, misschien dat Amsterdam zich daar zorgen over maakt. Hij stelt voor, wanneer men daar problemen mee heeft, een keer naar Oss te komen waar zich ook een – gedempte – gracht bevindt).

Meta Meijer (Amsterdam) stelt zichzelf voor als voorzitter van de afdeling Amsterdam, waar iedereen lid mag worden en mee mag werken. Amsterdam vindt het, zeker in de korte tijd waarin deze is samengesteld, een mooie lijst geworden. De eerste leden zijn de huidige Kamerleden. Deze plaats hebben zij verdiend, aangezien ze in de korte tijd dat zij in de Kamer zitten al heel veel spraakmakende activiteiten hebben ondernomen. Een speciaal compliment maakt zij voor de voortvarende aanpak van de spooractie ‘Pak de tram terug’, hetgeen een doorslaand succes is geweest. Kandidaten 1 t/m 25 zijn een heel divers gezelschap. Afgezien van de goede geografische spreiding en de man/vrouw verhouding, zijn het mensen met een verschillende achtergrond, die vaak al jaren actief zijn voor de partij. Ook zitten er nieuwelingen tussen, die los van de SP hebben laten zien dat het actievoeren ze in het bloed zit. Die mensen heeft de SP hard nodig. Een goed idee van de partij, dat ook mensen van buiten de partij op deze wijze op de lijst kunnen komen. De SP kan voortvarend de verkiezingen in, veel zetels halen en hoeft niet bang te zijn dat de kamerleden gewogen en te licht bevonden zullen worden.

Hans van Hooft jr. (Nijmegen) vindt het erg goed dat er nog wat SP’ers op de lijst stonden, die hun sporen binnen de SP reeds verdiend hebben. De nieuwe talenten waren voor sommigen een verrassing. Na uitgebreide besprekingen waren ze het er over eens dat het goed is ook deze mensen van buitenaf, die hun sporen elders verdiend hebben, op de lijst te hebben staan. Conclusie van afdeling Nijmegen is dat de SP een uitstekende lijst heeft, een lijst waar men trots op mag zijn. Een lijst met 21 landelijke, per kieskring aangevuld met vier regionale, kandidaten. Dit betekent dat de SP elke uitslag aan kan. Ook hebben ze het erover gehad of de lijsttrekker de beste was die de SP zou kunnen vinden. Na lang wikken en wegen is echter de conclusie getrokken dat het bestuur een verstandige keuze heeft gemaakt.

Hannie Lehmann (Leeuwarden) wil als voorzitter van de grootste afdeling in Friesland graag iets vertellen over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer. De SP heeft geen lijsttrekker die plotseling opstaat, geen breedbekkikker nodig die ‘Kwakka’ roept, de SP heeft gewoon Jan, Agnes, Harry, Krista, Jan, Piet, Ali, Fenna en Arda. Met andere woorden: goede wijn behoeft geen krans. De nummers 10 t/m 25 vindt zij prima werk van de selectiecommissie. Het bewijst dat je als ervaren partij, toch nog maar dertig jaar jong, met een unieke manier van politiek bedrijven een enorm potentieel hebt aan goede mensen. Ze vindt het een mooie mengeling van activisten, die zowel binnen als buiten de partij hun sporen hebben verdiend. Die zich inzet-

voor

een rechtvaardige samenleving, nationaal en internationaal. ‘Voor ons en met ons.’ De lijst is ook een mooi evenwicht van mannen en vrouwen en één ding kan men van de SP niet zeggen: dat het een randstadpartij is. Een klein puntje van kritiek vindt zij het gebruik van titels. Zij sluit haar betoog met de vraag: ‘We gaan met deze lijst en duizenden vrijwilligers heel het land tomatiseren, de campagne is begonnen, doen jullie mee?’

Paulus Jansen (Utrecht) opent met de vraag ‘Heeft de SP toevallig ook nog een nieuwe lijsttrekker nodig?’ Hij heeft een aantal namen van mogelijke geïnteresseerden die de kar willen trekken: Jomanda misschien wel of Ruud van Nistelrooij of Willibrord Frequin? Wie het goed doet in de peilingen, mag zich in veler warme belangstelling verheugen. Het doet hem goed dat de SP zich, bij de samenstelling van de lijst, niet schuldig hoeft te maken aan opportunisme en *last minute*-boekingen. Maar gewoon een prima mix van ervaring en nieuw talent, waaronder ook een aantal kandidaten die buiten de partij hun sporen verdiend hebben, op een wijze waarvan menig oudgediende wat kan opsteken. De afdeling Utrecht heeft veel waardering voor het feit dat al onze mensen, wanneer zij gekozen worden, bereid zijn zich voor de partij uit de naad te werken voor een modaal salaris. Iets wat bij gewone stervelingen heel gebruikelijk is, maar bij Kamerleden uitzonderlijk!

Remi Poppe (Vlaardingen) wil het niet lang hebben over de voorgestelde kandidatenlijst, hier moeten we blij mee zijn. Stevige mensen, sommigen hebben doorgeleerd en diploma’s gehaald. Anderen vooral geleerd in de dagelijkse praktijk, maar allemaal geschoold in actie en verzet waar nodig. Mensen die gewend zijn de daad bij het woord te voegen. Het is goed en noodzakelijk dat de SP daar zo aan hecht. Natuurlijk lopen activisten de kans soms op het politiebureau tekst en uitleg te moeten geven. Hij maakt zich kwaad over het feit dat activisten, zoals boerenleider José Bové in de EU lidstaat Frankrijk, op schandelijke wijze worden behandeld. De gevangenis ingaan alsof het misdadigers zijn. Hij heeft in verzet tegen de ‘hapklare brokken cultuur’ een Mc Donalds gedemonteerd en vorig jaar vroegtijdig velden met genetisch gemanipuleerde gewassen geoogst. Daarvoor moeten hij en een collega boer, veertien maanden de gevangenis in. Alsof het gaat om een misdaad. Spreker stelt voor dat dit congres zijn stem daartegen verheft. Hij nodigt daarom alle kandidaat-Kamerleden (en daarna het hele congres) uit om direct een solidariteitskaart te tekenen, die naar José Bové gestuurd zal worden met een afschrift en een stevige brief naar dhr. Chirac. (Die man moet in de bak omdat hij in 1995 de atoomproeven heeft gedaan. (luid applaus).

Reactie van de kandidatencommissie in eerste termijn

Bob Ruers (voorzitter) dankt alle sprekers voor hun inbreng in eerste termijn. Namens de kandidatencommissie zal Peter Verschuren op de inbreng reageren. In tweede termijn mag gesproken worden door iedereen die zichzelf aangemeld heeft. In tweede termijn geldt een spreektijd van één minuut.

Peter Verschuren complimenteert de nieuwe kandidaten, die voor de leeuwen van het congres gegooid worden en door hun woorden bewezen hebben echte SP’ers te zijn. Serdar die energie en tomeloze inzet belooft, dat hoort bij een SP’er. Het fris geluid van Maarten van Gemert is hoog nodig, die tegendraadsheid van Valentijn kenmerkt de SP. Inzet van mensen met een handicap, waar Dik het over had, moet de SP zich beslist mee bezig blijven houden. De mens centraal stellen, wat Johan noemt is uiteraard de SP. Het creatieve activisme wat Harry in zijn korte woordvoering al ten toon spreidde, is ook iets wat de SP na aan het hart moet liggen. Maar de commissie blijft bij het voorstel van de 25 kandidaten, die zij voorgesteld hebben. Wel wensen zij de nieuwe kandidaten vooral heel veel succes in hun loopbaan binnen de SP, want ook buiten de Tweede Kamer moet heel veel gebeuren waar hun inzet hard bij nodig is. Verder is hij erg blij met de brede instemming met de lijst. Hij denkt dat de juiste zaken genoemd zijn, waar de commissie naar heeft gekeken: de verbreding en de mix van ervaring. Er zitten mensen bij die al ervaring hebben in het Kamerwerk via de fractieondersteuning en een aantal mensen die veel maatschappelijke ervaring hebben buiten de SP. Er is bewust naar een mix hiervan gezocht en begrijpt dat dit ook zo opgepikt is. Verder werd er gezegd dat de titels weggehaald moeten worden. De titels komen niet op de kieslijst te staan, ze staan ook niet op het stembiljet dat vandaag ingevuld wordt.

Men loopt niet te koop lopen met titels, mensen worden beoordeeld op wat ze kunnen en wat ze doen. Bij het verhaal van Remi Poppe kreeg hij het idee dat hij een beetje buiten de orde was. Het onderwerp ligt echter ook de commissie na aan het hart en hij beveelt – ook buiten de orde – aan die kaart te ondertekenen.

Tweede termijn behandeling voorstel van de kandidatencommissie

Edwin Bus (Heerlen) heeft eerder een aantal congressen zoals deze meegemaakt. Wanneer de kwaliteiten van de kandidaten voor de Tweede Kamer lijst werden aangeprezen, ging dat als volgt: hij was ongeveer vanaf zijn geboorte lid, kon nauwelijks lopen en werd al actief, op de basisschool had hij al een duidelijke visie op het socialisme. Nadat hij zich zo ongeveer honderd jaar het vuur uit de sloffen had gelopen en een flinke ontwikkeling had doorgemaakt mocht het *crème de la crème* op de lijst. Hij is van mening dat dit nog steeds geldt, gezien het citaat van Jan Marijnissen: de Kamerkandidaten moeten toewijding aan de publieke zaak en datgene waar de SP voor staat, reeds getoond hebben voor ze überhaupt voor de Kamer in aanmerking komen. De criteria van de andere partijen zijn: werkt het aardig, ziet het er leuk uit op tv en heeft het ook nog iets te melden?

Hij vindt dat de kandidatencommissie zich er op waardige wijze van heeft overtuigd, dat het SP gehalte en de betrouwbaarheid van de leden, die vrij kort lid en/of actief zijn, voldoende is.

Ron Blom (Utrecht) merkt op dat tijdens de interruptie werd gezegd, dat een aantal mensen geen lid is van de partij. Hij denkt dat het zuiver is om duidelijk te maken om wie dat gaat en vindt het belangrijk dat dit wordt toegelicht.

Ap Brekelmans (Zaandam) vindt het vreemd dat er een kandidatuur wordt gesteld, terwijl het partijprogramma nog niet vaststaat. Eerst dient de partij het programma vast te stellen, dat vervolgens de gekozen bestuurders onderschrijven. Het vorige congres had Ewout Irrgang bedenkingen of hij niet hoger op de lijst gezet kon worden. Hij vraagt of, wanneer mensen op de Provinciale-Statelijst staan, hier rekening mee is gehouden.

Henk Klaster (Steenwijkerland) wil alle aanwezigen van een illusie beroven. Er wordt gesproken over een goede geografische spreiding, maar Nederland houdt niet op boven Arnhem. Hij heeft maar één persoon van boven Arnhem aangetroffen.

Ben Zwang stelt, naar aanleiding van de kandidaten die gesproken hebben, om op de 25 lijst te komen, voor de eerste en de laatste kandidaat van het groepje van zes die zich hebben gepresenteerd toe te voegen aan de lijst en het land in te gaan met een lijst van 27 sterke mensen. Met als negen eerste, waarvan hij tot slot nog wil zeggen, dat hij de afgelopen maanden naast de lijsttrekker veel plezier heeft ondervonden van de actiebereidheid van Arda, van Piet en van Ali. Samengevat:: 27 goede mensen op de lijst!

Wat **Johan Wester** in de SP aantrekt, is dat er geen loze beloften worden gedaan en duidelijke taal wordt gesproken, hetgeen veel oplossingen geeft voor vele prioriteiten. Bijvoorbeeld: waarom zouden we niet de helft van ons leger naar huis toe sturen, want wie is de vijand? Irak soms, nee. Partijgenoten, dit is een kwestie van olie. Mijnheer Marijnissen, de heer Balkende durft na afloop van de NAVO top te beweren, dat hij het als demissionair niet uitgesloten acht, dat de Nederlandse krijgsmacht kan worden ingezet bij een mogelijke oorlog tegen Irak. Dit is toch controversieel. Graag uw antwoord daarop.

Intermezzo

Riet de Wit (voorzitter) heet een speciale gast, sir Colin Budd, ambassadeur van Groot Britannië, welkom op het congres.

Vervolg tweede termijn behandeling voorstel van de kandidatencommissie

Maarten van Gemert staat volledig achter de huidige fractie, die aangegeven is door de Tweede Kamer. Hij ondersteunt ze, maar wil het graag concretiseren: een fris geluid, een frisse wind helpt om kritisch te blijven. En onder ervaren aanvoering is dat volstrekt verantwoord. Blijven benadrukken en streven naar het feit dat Nederland uit meer gebieden en culturen bestaat dan alleen de randstad. Wellicht een bekend geluid, maar helaas regelmatig naar de achtergrond gedrukt. Het wordt vandaag ook mooier voorgespiegeld dan het eigenlijk is.

Dik Bezemer vraagt buiten de orde om, of één van de 25 kandidaten zijn plaats wil vrijmaken voor een nog bredere samenstelling van de kandidaten (er klinkt applaus).

Reactie door de kandidatencommissie in tweede termijn

Peter Verschuren:

- ‘Hoe weet de commissie dat bij mensen die vrij kort lid zijn, het toch goed zit met het SP gehalte?’ Door uitvoerig met die mensen te praten en SP’ers in hun omgeving naar hun mening te vragen. Ook al zijn sommige mensen nog niet zolang lid, we kennen ze al wel veel langer van contacten vanuit de fractie, dat geldt voor alle nieuwe kandidaten.
- Zijn er mensen geen lid van de SP? Nee, natuurlijk niet, iedereen die op de lijst staat is lid van de SP. Het zou ondenkbaar zijn dat het anders was.
- Moet er niet eerst een programma gekozen en vastgesteld worden, voor we kandidaten kiezen? Met de kandidaten is afgesproken dat ze het SP programma gaan uitvoeren en natuurlijk weten zij wat het hele SP programma inhoudt, voordat we het definitief vaststellen.
- Waarom wilde Ewout Irrgang de vorige keer niet verkiesbaar zijn en nu wel? Vorige keer zei Ewout: ik wil op plaats 12 staan, in een grote fractie wil ik wel maar in een kleine fractie (want vorige keer zouden we best zes zetels kunnen halen) wil ik niet. Nu zegt hij opnieuw: ik wil wel op de lijst staan en de commissie vond dat een goede zaak. Dus hij blijft op dezelfde plaats als de vorige keer.
- Houdt Nederland op boven Arnhem? Nee, zeker niet, want daarboven ligt Amersfoort en Doesburg (er volgt luid applaus). Dan blijkt nog dat de verdeling niet helemaal evenredig is. Ja dat is jammer, maar je kunt niet alles hebben. Als commissie hadden we graag meer goede kandidaten in het Noorden gehad. Die hebben zich niet aangediend en we hebben andere kandidaten die zich wel aangediend hebben.
- Moeten wij in plaats van 25 naar 27 kandidaten? Hadden we kunnen doen, maar dat kan nu niet meer. Anders zouden we de hele procedure over moeten doen, dus ik wil dit voorstel vooral niet bij u aanbevelen.
- Tot slot nog een kleine reactie op wat genoemd wordt de alternatieve kandidaten. Heel erg mooi dat alle mensen zich kandidaat stellen. Maar het advies van de commissie blijft dat de andere mensen meer in hun mars hebben. Dus ons advies blijft 25 kandidaten.

Bob Ruers (voorzitter) dankt de sprekers en vraagt kort de aandacht voor een ander punt:

Hij leest een boodschap van oud-ambassadeur van Zuid-Afrika, de heer Carl Niehaus, die helaas verhinderd is, voor. ‘Ik wens u een zeer succesvol congres toe. Een congres waarin duidelijk zal worden, dat u consequent staat achter de idealen die voor de SP altijd leidend zijn geweest. In deze vreemde politieke dagen is vasthoudendheid aan een progressief ideaal, precies wat Nederland nodig heeft. Ik breng u bij deze ook de beste groeten en succeswensen namens het Afrikaans Nationaal Congres en haar leiders en dat u net als wij in eenheid de weg vrij mogen vinden.’

Riet de Wit (voorzitter) geeft voor de stemming over de kandidatenlijst het woord aan Jean-Louis van Os, voorzitter van het stembureau.

Jean-Louis van Os (stembureau) geeft een korte toelichting op de procedure: u heeft als het goed is een

drietal formulieren gekregen, waarmee zo dadelijk iets gedaan moet worden. De lijst met alle kandidaten, inclusief de zes kandidaten die zich zojuist voorgesteld hebben. Het voorstel van het partijbestuur met de regionale kandidaten van verschillende kieskringen is het formulier waar twee wijzigingsvoorstellen op staan. Dan moet ik even naar Bob kijken, mogelijk dat één voorstel is ingetrokken. Of wellicht zijn ze allebei ingetrokken, dat ik daarom het formulier heb gekregen. U krijgt in ieder geval een toelichting op de lijst waar op dit moment 31 namen op staan. Er is eerder al aangegeven dat het de bedoeling is dat u 25 kruisjes zet. Waar u die kruisjes neerzet moet u zelf weten, maar om het formulier geldig te maken moet u het in ieder geval in de rondjes doen. En moet u in ieder geval niet meer dan 25 kruisjes zetten. Wanneer dat wel gebeurt, is het formulier niet geldig en telt uw stem niet mee. Een tweede punt daarover: ten aanzien van de kandidaten die niet gekandideerd zijn door het partijbestuur, geldt dat deze mensen bij de eerste 25 puur cijfermatig qua telling moeten zitten en in de tweede plaats moeten die mensen meer dan de helft van het aantal geldig uitgebrachte stemmen voor zichzelf verzameld hebben. Dan gaan we naar het volgende formulier. Dat formulier met de regionale kandidaten is een kwestie van eens/oneens invullen, daar is geen mogelijkheid onderscheid te maken. Veranderingen op de lijst betekenen dat de lijst niet geldig is. Dus u moet eens/oneens aankruisen en verder niets met die lijst doen. Als laatste de twee wijzigingsvoorstellen. Hij merkt op dat wijzigingsvoorstel 2 is ingetrokken, wijzigingsvoorstel 1 blijft staan. Hierin wordt voorgesteld als voetnoot op te nemen bij de vaststelling van de kandidatenlijst: ‘Het congres beseft dat het zeer wel mogelijk is, dat vele leden niet tijdig hun wijzigingsvoorstel hebben kunnen indienen, waardoor een waardevolle inspraakgelegenheid is uitgebleven.’

Riet de Wit (voorzitter) geeft aan dat men toe is aan de afronding van het eerste gedeelte van het congres. Zij verzoekt de aanwezigen om 13.00, na de lunch, terug te zijn. In de pauze kunnen de stands bezocht worden. Tenslotte verzoekt zij de aanwezigen de zaal niet te verlaten voordat zij gestemd hebben.

Lunch

Riet de Wit (voorzitter) heropent het 11de SP-congres. Zij geeft het woord aan de voorzitter van het stembureau, Jean-Louis van Os, om de uitslag bekend te maken van de stemmingen van vanmorgen.

Bekendmaking uitslag stemming

Jean-Louis van Os (stembureau) deelt mede dat 579 mensen stemgerechtigd waren en er in totaal voor de regionale lijst 550 stemmen uitgebracht zijn. Hiervan was 1 stem ongeldig, 20 stembiljetten met de mededeling ‘oneens’ en 529 mensen waren het eens met het voorstel van het partijbestuur. Inzake de individuele kandidatenlijst begint hij met de mensen die niet door het partijbestuur zijn voorgedragen:

- Harry Wetterhahn 39 stemmen
- Johan Wester 12 stemmen
- Valentijn Nilsson 11 stemmen
- Maarten van Gemert 21 stemmen
- Serdar Dosky 121 stemmen
- Dik Bezemer 36 stemmen

De kandidatenlijst van het partijbestuur:

- Paul Geurts 527 stemmen
- Tuur Elzinga 535 stemmen
- Mahmut Erciyas 550 stemmen
- Yorick Haan 544 stemmen
- Henk van Gerven 557 stemmen
- Chandra Jankie 540 stemmen

De kandidatenlijst van het partijbestuur (vervolg van vorige pagina):

● Ineke Palm	569 stemmen
● Gerard Harmes	515 stemmen
● Jasper van Dijk	546 stemmen
● Ingrid Dekker	565 stemmen
● Rosita van Gijlswijk	557 stemmen
● Rene Roovers	555 stemmen
● Hans van Heijningen	575 stemmen
● Ewout Irrgang	554 stemmen
● Alejandra Slutzky	560 stemmen
● Hubert Vankan	557 stemmen
● Arda Gerkens	568 stemmen
● Fenna Vergeer	574 stemmen
● Ali Lazrak	557 stemmen
● Piet de Ruiter	570 stemmen
● Krista van Velzen	574 stemmen
● Jan de Wit	578 stemmen
● Harry van Bommel	576 stemmen
● Agnes Kant	576 stemmen
● Jan Marijnissen	574 stemmen

Riet de Wit (voorzitter) feliciteert de zojuist door het congres gekozen kandidaten voor de Tweede Kamer verkiezingen en geeft het woord aan de zojuist gekozen SP-lijsttrekker Jan Marijnissen.

Toespraak van Jan Marijnissen

Jan Marijnissen: Beste partijgenoten, we kunnen wel zeggen: we zijn eruit! Als het gaat om wie ons gaan vertegenwoordigen bij de volgende verkiezingen. We hebben, denk ik, 25 heel erg goede kandidaten. Al die mensen die dachten: hebben ze er wel genoeg? Eén van de vooroordelen over de SP. We hebben het nu kunnen zien: we hebben er genoeg en ook nog van zeer goede kwaliteit.

Interruptie uit het publiek: 'Er kunnen er nog meer bij.'

Jan Marijnissen: Dat zal ik even uitleggen. We hadden eerst gedacht om een lijst van dertig te maken. De peilingen gingen maar om hoog en omhoog, dus we kregen het Spaans benauwd en dachten: het zal toch niet gebeuren? Dus toen hebben we gezegd: we doen maar 25 kandidaten landelijk, dan kunnen we die twaalf regio's nog wel opzetten. $5 \times 12 = +60$, dus nu hebben we $25 + 60$ (gelach). Ik wil het met jullie hebben over een aantal vooroordelen die de laatste tijd over de SP rondzingen. Eén daarvan is dat men veronderstelde: dan hebben ze wel een goede uitslag, maar hebben ze vervolgens wel de kandidaten? Dames en heren, de SP is geen LPF, de SP is geen ééndagsvlieg, we zijn niet van vandaag of gisteren, maar een grote, gewortelde en groeiende partij. Dat is heel iets anders dan de LPF. En soms zijn er dingen die kun je niet registreren via de burgers. Marga van Broekhoven heeft mij ingefluisterd: Jan, jij mag het zeggen. Ja hoor, die 35.000!!! (Er klinkt een luid applaus). Voor de goede orde, dat zijn er 20.000 meer dan in 1994. 20.000 meer, dat is meer dan verdubbeld. Beste mensen, samen staan we ervoor om te proberen dat het morgen beter wordt dan vandaag. Niet met een droom, een illusie, of utopie. Maar met heel concrete voorstellen aan de Nederlandse bevolking. We hebben de mensen, we hebben de middelen, we hebben het enthousiasme en we hebben de plannen. Maar liefst 150 alternatieven voor paars en pimpelpaars. Met zoveel geschikte mensen, die straks voor ons in de Kamer kunnen, dat ik over vooroordeel twee ook even kan onderhandelen. Dames en heren, de SP is meer dan Marijnissen en dat is maar goed ook. Laat ik zeggen dat ik oprecht blij ben en trots, dat ik vandaag ben gekozen als lijsttrekker van de beste partij van Nederland. Maar laten we samen vaststellen dat ik ben

geworden tot wat ik ben, omdat jullie er steeds waren en ik steeds jullie steun heb gevraagd en gekregen. Alleen kun je weinig, samen kunnen we heel veel en ik ben dus blij dat ik één van jullie ben. Kijk eens naar die vier vrouwen en mannen die samen met mij de afgelopen periode de Kamer bevolkt hebben. Ze waren ooit onbekend, maar nu zijn het bewezen kanjers. Als peilingen aangeven dat mensen mij best betrouwbaar vinden, komt dat in belangrijke mate omdat ik op hen kon en kan vertrouwen. Op hun geweldige inzet, hun grote vasthoudendheid, hun aanstekelijke enthousiasme en enorme betrokkenheid. Zonder de partij, zonder Tiny Kox, waar ik al zolang vruchtbaar mee samenwerk, zonder het partijbestuur, zonder de rest van de fractie, zonder de medewerkers in Rotterdam en Den Haag, zonder al die actieve afdelingen, zonder die 35.000 leden en al die andere mensen die een actieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de SP, was ik niet wie ik ben. En dat mag wel eens gezegd worden. Even over de peilingen: gisteren hoorde ik zeggen dat de SP haar extra stemmen haalt onder andere van de PvdA en GroenLinks, maar nog belangrijker ook bij andere partijen. Ook bij het CDA. Zo helpt de SP een rechtse meerderheid te voorkomen. Alleen zei de onderzoeker: bij de VVD halen ze niet zoveel stemmen weg. Maar dat zult u mij hopelijk vergeven. Goed, vooroordeel drie: niet alle Kamerleden van de SP komen uit Oss. Natuurlijk op de Osse lijst staan veel kandidaten, die net als ik, het vooral moeten hebben van de Universiteit-van-het-gewone-leven en dat is ook heel leerzaam. Er mag ook een keertje vermeld worden dat, pakweg de helft van onze kandidaten die jullie zojuist gekozen hebben, bewezen heeft beter opgelet te hebben op school dan ik. Ja, de SP heeft ook zijn dr.'s, zijn drs.'en en zijn mr's. in de rechten. Dames en heren, wij zijn daar trots op, dat is niet iets waar wij ons voor moeten schamen. En daarom hebben we intern de titels in de lijst er allemaal een keer bijgezet, maar ik beloof u dat we dit in de campagne niet gaan inzetten tegen de andere partijen.

Om vooroordeel vier weg te nemen: een lijst echt uit alle windstreken, met een lijsttrekker uit Oss en een nummer twee uit Doesburg. En een nummer drie uit Amsterdam, maar ook hierbij de politieke vluchtelingen uit Argentinië. Een voormalige gastarbeider uit Marokko, een zoon van Turkse migranten en een dochter van Surinaamse ouders. We hebben een mix van alles op onze lijst, precies zoals onze partij is, precies zoals onze samenleving in elkaar zit. Het zijn allemaal individuen, met hun eigen talenten, verleden, kennis en ervaring. Ze hebben allemaal een ding gemeen, ze staan voor een zaak die de SP bepleit: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid, solidariteit. En de weerslag daarvan in ons beginselprogramma 'Heel de mens' en het verkiezingsprogramma. Ik garandeer jullie: ze zullen niet tegenvallen, ze hebben er erg veel zin in en ik heb er vertrouwen in. Met jullie steun en kritische blik op ons gericht, kan het niet fout gaan. Vooroordeel nummer vijf: ik verzoek de heren Zalm, Balkenende, Bos en De Graaff even extra goed op te letten. Want het zijn zij die te pas en te onpas – vooral te onpas – beweren: wat de SP wil klinkt leuk, maar kan niet. Ik zou tegen deze heren willen zeggen: als onze plannen echt zo leuk zijn, zo goed zijn voor dit land, waarom doen jullie dan niet met ons mee? Waarom maken jullie het niet samen met ons mogelijk dat het inderdaad beter en socialer wordt in ons land. Verder veel van wat wij voorstellen zijn zaken die ooit bestonden, maar door jullie naar zijn mallemoer zijn geholpen. Wij vinden niet voortdurend het wiel uit, wij willen de wielen, die jullie vierkant hebben gemaakt, rond en rijdend maken. Zeg niet dat het niet kan... gezondheidszorg, een eerlijke sociale zekerheid, sociale woningbouw, treinen en bussen die op tijd rijden, een beetje eerlijke inkomstenverdeling, solidariteit met de armen en verdrukten elders op de wereld. Ooit hadden we die dingen. Onze vaders en moeder en opa's en oma's bouwden ze zelf op, met bloed, zweet en tranen en een gevoel van trots en tevredenheid. Kom dan nu niet aan, nu we rijker zijn dan ooit tevoren, dat wat wij vragen voor de samenleving niet kan. Iemand zei: na de oorlog waren we arm, we hadden besloten dit land te gaan opbouwen en we deden het gewoon, alles kon. En dan zouden we nu, nu we zo rijk zijn, dat niet kunnen en niets kunnen. De SP wil dat we onderhand weer eens iets gaan doen met die maatschappelijke rijkdom. En als onze indruk klopt, vinden heel veel Nederlanders dat er van hun belastinggeld onderhand eens betere dingen moeten worden gedaan dan wat de afgelopen regeringen hebben gepresteerd. En natuurlijk kun je zeggen: we hebben een financieel probleem, mijnheer Marijnissen. Ja, allicht, als je geld tekort komt omdat je miljarden weggooit om nieuwere bommenwerpers te bestellen waar nergens ter wereld een vijand voor te vinden is. Allicht dat je financieel aan lager wal raakt als je het aantal miljonairs onbekommerd laat groeien en de belastingen niet steeds hoger maar lager maakt. Allicht dat je geld tekort komt, als je vermogens onbelast laat en vermogenswinsten vrijwel niet aanpakt. Allicht dat je in de problemen komt, als je nooit durft te kiezen om de dingen die niet meer nodig zijn,

zoals een peperduur leger met beleid, te saneren. Dus heren, wordt eens verstandig en ga eens beter om met het geld, dat je sinds jaar en dag uit de portemonnee van de burger krijgt toegeschoven. En dan mijn derde kritiekpunt op hun kritiek met betrekking tot de vermeende onmogelijkheid van het uitvoeren van de SP doelen. Onze opposenten kunnen wel zeggen, dat wat wij willen niet kan. Maar ze zitten er oprecht naast. Onze 150 alternatieven voor paars en pimpelpaars zijn op dezelfde wijze doorgerekend door het Centraal Planbureau als hun plannen. En de conclusie van het CPB is helder: als de plannen van de SP worden doorgevoerd is de economische groei hetzelfde als in het scenario van het CPB. Gemiddeld 2,5 procent per jaar. Loopt de staatsschuld niet op en blijft er sprake van een structureel begrotingsevenwicht. Wij verspillen geen geld, wij gooien geen geld over de balk. (Er klinkt applaus). Ik hoop echt dat ze meeluisteren, want dan horen ze dat jullie het met me eens zijn. Wij geven het geld alleen beter en socialer uit. En jawel, de mensen met het minste geld gaan er – in vergelijking met andere partijen – bij ons het meest op vooruit. Maar ook de mensen met middeninkomens gaan er bij ons op vooruit, mijnheer Bos. Want die heeft overal rondgeroepen: alle middeninkomens zijn zo slecht af bij de SP. Dat is niet waar! Of wilt u beweren, mijnheer Bos, dat de middeninkomens boven de 200.000 gulden liggen? Het is ook aardig te zien hoe de PvdA ons met het verwijt om de oren slaat, waarmee de VVD de PvdA om de oren sloeg! Nu hoor je politici van alle partijen zeggen: de SP staat op winst, omdat die Jan Marijnissen zo aardig is. De mensen kennen het programma van de SP niet, want anders... Het gevolg is namelijk dat al die mensen die dat horen, denken: ja, ik ben toch niet gek? Dus die gaan naar de SP-site, klikken het verkiezingsprogramma aan, lezen dat programma, sturen mij dan een e-mailtje, waarin staat: zie je wel, ik ben niet achterlijk, ik weet waarvoor ik gekozen heb. Een ander gevolg van die uitspraken is, dat het SP-programma het meest besproken programma op tv is en op de radio. En ik weet nog dat het nog wel eens anders was, dus ik ben daar heel erg blij mee. Hoe meer voorlichting, hoe beter. Bang voor geen enkele discussie, voor geen enkel programmapunt van onze partij, want ik ga ze zelfs behandelen. Luister goed!

- De SP wil een belastingsschijf invoeren van 72 procent. Dat is waar, dat willen wij, maar wel voor mensen met een inkomen van meer dan 500.000 gulden. En dan nog alleen voor het deel boven die 500.000. Waarom moet de PvdA het nou juist voor die mensen opnemen? Dat snap ik niet. Het is niet dat wij die mensen hun geld misgunnen. Ik heb al eens vaker gezegd: we zijn niet tegen rijkdom, we zijn tegen armoede. We hebben alleen geld nodig om Nederland socialer te maken en dat geld moeten we in principe halen waar het zit. Dat kan niet anders. Als je dan uitgaat van het principe: de sterkste schouders, de zwaarste lasten dan is dat wel zo eerlijk. Tegen al diegenen die op tilt slaan, als ze horen dat wij een 72 procent-tarief willen voor de hele rijken in dit land, durf ik hier te beweren dat er zeer velen van hen – ik ken er een aantal persoonlijk – zeggen: ik zou graag bereid zijn meer belasting te betalen, als ik van de politiek dan de toezegging krijg dat de problemen ook echt worden opgelost. Bovendien, ik zei zojuist al, er zijn een aantal zaken die wij in het verleden beter vonden dan dat ze nu zijn. Mag ik erop wijzen, dit 72 procent-tarief hebben wij niet zomaar ontdekt. Dit was namelijk voor operatie-‘Oort’ het tarief voor de mensen met 200.000 gulden en meer. Dat is afgeschaft onder Lubbers III en die afschaffing is ingevoerd door de heer Wim Kok, toenmalig minister van financiën, PvdA. Dus wat wij doen, is slechts voorstellen wat toen realiteit in Nederland was, toen er nog sprake was, in de zeventiger en tachtiger jaren, van een eerlijke inkomensspreiding.
- De volgende opmerking uit het verkiezingsprogramma van de SP: de SP is tegen de monarchie. Ja, inderdaad. Wij vinden een gekozen staatshoofd in een volwassen democratie beter. Een zeer respectabel standpunt. Maar eerlijk is eerlijk, we geven er geen prioriteit aan dit snel te doen. Er zijn waarlijk belangrijkere zaken in Nederland te doen, want onze koningin doet het zo slecht niet.
- De SP wil de hypotheekrente afschaffen. Nee, dat is niet waar. Iedereen – rijk en arm – krijgt hypotheekrente aftrek van ons. Alleen de mensen met een hypotheek van boven de 450.000 gulden krijgen boven dat bedrag geen aftrek. Wij willen niet langer die grote kasten subsidiëren, daar hebben we geen zin in.
- Dan nog een: de SP staat met de rug naar de wereld en is tegen Europa. Als reactie op dit verwijt wil ik het volgende zeggen: er is geen een partij die zo veel oog heeft voor het buitenland als de SP. De beweging ‘globalisering anders’ krijgt steun van de SP. Harry van Bommel en Erik Meijer waren onlangs nog in Florence met die grote SP-delegatie, om mee te demonstreren voor een eerlijke globalisering. De SP loopt voorop in de strijd tegen het waanidee dat je historisch beladen conflicten met bommentapjten kunt oplossen. We

pleiten voor een vooraanstaande rol van de VN in de wereld en voor de democratisering van de volkerenorganisatie. Van de superstaat Europa zijn we niet zo gecharmeerd. We voeren actie tegen het verdrag van Maastricht, waar we nu de euro aan te danken hebben. Een euro die juist de instabiliteit binnen Europa nog wel eens zou kunnen aanwakkeren, in plaats van bestrijden. Dat hier alles, als gevolg van de invoering van de euro, duurder is geworden hebben we allemaal mogen ondervinden. Wij zijn voor samenwerking binnen Europa, maar tegen het in dit tempo overdragen van bevoegdheden van de nationale regeringen en parlementen aan het ondoorzichtige, bureaucratisch, frauderende Brussel. Wij geloven dat de democratie, de rechtsstaat, de sociale zekerheid en de overheid, die haar verantwoordelijkheid neemt en niet alles overlaat aan de markt, kortom beschaving, het verdient om voor te vechten.

Partijgenoten, ik laat het hierbij, veel anders hebben ze nog niet kunnen bedenken, ik denk dat ze het programma nog niet helemaal gelezen hebben, anders hadden ze vast nog wel wat andere punten gevonden. Ik ben er klaar voor, ze komen er maar mee. Ik zal de kritieken stuk voor stuk ontzenuwen. Partijgenoten, anderzijds wil ik hier wel zeggen: onze plannen zijn niet flauw, want wij zijn geen watjes. Er gaat wel wat gebeuren als de SP meer invloed krijgt. Wij zijn namelijk niet voor pappen en nathouden, maar van aanpakken en doorpakken. We weten wat we willen en wat we hebben opgeschreven in ons verkiezingsprogramma, dat niet voor niets actieprogramma heet. Want er moet actie komen in dit land, dat nu al bijna een jaar vrijwel onbestuurd is. Het enige wat bestuurd wordt, zijn de maandelijksse betalingen aan de leden van het Kabinet, de ex-leden van het Kabinet en het wachtgeld aan hen die er negen uur deel van uitmaakten. Wij vinden de politieke apathie in ons land verder onverantwoord. Terwijl de kiezers op 15 mei zo duidelijk aangaven, dat er nu eens aangepakt moet worden, dat er nu iets diende te gebeuren aan de problemen in de zorg en het onderwijs, de integratie en de veiligheid, zitten we opgescheept met een kabinet dat alleen een gevecht met zichzelf zoekt. Daarbij treft diegene, die op een ticket van de vermoorde Pim Fortuijn, de Kamer en de regering binnenkwamen grote blaam. Ze hebben er een potje van gemaakt en dat zou Pim zo niet gewild hebben. Partijgenoten, ik ben ervan overtuigd dat veel mensen die in mei CDA stemden er niet van gedroomd hadden, dat met de medewerking van het CDA paars gepromoveerd zou worden tot Pimpelpaars, met opnieuw de VVD aan de knoppen. Zoals die partij sinds 1982, op vier jaar na, steeds aan de knoppen is. Dus als er veel mis is in dit land, moeten we toch vooral kijken naar die club, de VVD. Het is het neoliberal VVD beleid geweest, dat onze sociale verzorgingsstaat omgebouwd heeft tot een kille waarborgstaat. Als we nu in een ieder-voor-zich-samenleving zitten, met alle gevolgen van dien, dan is het de VVD die als eerste uitleg moet geven over hoe het zo fout heeft kunnen gaan. Dat moet maar eens luid en duidelijk gezegd worden en dat niet alleen. Ook de partijen die in het verleden bereid bleken om mee te helpen om dat VVD beleid tot landspolitiek te maken, mogen ook wel eens verantwoording afleggen. Het waren altijd CDA, PvdA of D’66, die de VVD de gelegenheid verschaften om dit land zo de verkeerde kant op te helpen. Alle problemen die nu breed onderkend worden, zijn niet ontstaan onder een regering met de SP, maar in regeringen met de VVD, het CDA, PvdA en D’66. Dus Zalm, Balkenende, Bosch en De Graaff: heb het gerust over ons, wij zijn er klaar voor, maar heb het ook eens over je ‘eigen/eigen’ fout.

Ik wil het nu verder alleen nog over ons hebben, over onze koers, een koers die we aan de kiezers gaan voorleggen. En die koers hebben we vastgesteld, dat is de eerste weg links. Die weg leidt naar herstel van de schandelijk verwaarloosde publieke sector en de publieke zaak. Die weg leidt naar de verkleining van verschillen in inkomen, kennis en macht, nationaal en ook internationaal. En die weg leidt naar een samenleving waarin natuur en milieu niet langer als ondergeschoven kindjes worden beschouwd. *De eerste weg links* heeft tien pijlers en ik noem ze u kort.

- *De eerste weg links* koers gaat om sociale wederopbouw van zorg en onderwijs, veiligheid, openbaar vervoer en sociale zekerheid. Dat is duidelijk en beschaafd.
- *De eerste weg links* is de weg van de democratie. Wij willen dat de uitverkoop van de democratische weg stopt en de waardering voor de democratie toeneemt.
- *De eerste weg links* leidt naar zorg voor iedereen. Het is eigenlijk te gek om over te praten, dat het rijkste land ter wereld niet kan regelen dat mensen, die zorg nodig hebben die ook tijdig krijgen.
- *De eerste weg links* is bescherming van het natuur- en milieuvraagstuk. De natuur hebben wij te leen van

onze kinderen en daar zeggen wij: handen af van de wadden en de Biesbosch, de Veluwe en zeggen wij: pak de echte vervuilers en ga schoner produceren.

- *De eerste weg links* leidt naar een deltaplan voor een geïntegreerde samenleving. Wij willen samen leven en niet apart, wij willen geen witte en zwarte wijken, witte en zwarte scholen. Ons jarenlange pleidooi tegen de groeiende apartheid en voor de integratie wordt door steeds meer mensen overgenomen. U heeft ongetwijfeld de berichten uit de grote steden gehoord, dat de wethouders die deze problemen dagelijks meemaken, neigen naar ons standpunt.

- *De eerste weg links* leidt ook naar een veilige samenleving. De openbare ruimte is van ons allemaal. Wij laten ons niet terroriseren door criminelen en winstzoekers, die maling hebben aan de rest. Crimineel gedrag is in de kern asociaal gedrag. Als we dat voor ogen houden snappen we ook wat er fout ging, in de opvoeding, op school, in de buurt, met het toezicht en met de straffen. Waarden en normen, lang door de zittende politiek als onbelangrijk genegeerd, staan gelukkig weer op de agenda. Binnenkort komen we met een veiligheidsplan, dat gedetailleerd ingaat op de vraag hoe het beter kan. Ook de overheid zal daarbij niet buiten schot blijven.

- *De eerste weg links* geeft ons weer vervoer, dat werkt zoals het hoort. Laten we ervoor zorgen dat ons oude Nederlands gezegde: dat klopt als een bus en dat rijdt als een trein, weer waarheid wordt. Wij beseffen dat meer asfalt niet tot minder files leidt. Wij zeggen: overheid en burgers, pak de trein en de bus terug, dan komen we weer eens ergens.

- *De eerste weg links* leidt naar een betere toekomst. En die begint – zo weten wij – bij beter onderwijs. Het is een schande dat ons land terugvalt op de lijst van landen met goed onderwijs. Wat ooit onze trots was, begint steeds meer onze schandvlek te worden. Dames en heren, met de jeugd van dit land is niets mis. Zij zijn wat wij ervan maken en onze enige kans op een betere toekomst.

- *De eerste weg links* accepteert geen tweedeling in de samenleving. Niet als het gaat om onderwijs en werk, maar ook niet als we het hebben over sport, cultuur en vrije tijd. We hebben hele concrete voorstellen om de sportverenigingen te helpen, de kunstenaars, de musea, de bibliotheek.

- *De eerste weg links* kiest, tot slot, voor solidariteit op elk moment en op elke plaats. Wij kiezen voor spreiding van kennis, inkomen en macht. Hier, maar ook daar, daar waar de mensen zijn aangewezen op onze oprechte, daadwerkelijke solidariteit. Solidariteit is een belangrijke waarde binnen onze beschaving. Het is in essentie welbegrepen eigenbelang. We kunnen immers allemaal eens aangewezen zijn op de belangeloze steun van anderen. Maar geen solidariteit zonder offer. Daarom zullen wij moeten begrijpen dat de slogan ‘hun strijd, onze strijd, internationale solidariteit’ nog even actueel is.

Partijgenoten, dat waren de pijlers onder de eerste weg links. Die weg leggen we voor in de verkiezingscampagne die nu gaat beginnen. De vooruitzichten zijn goed, de verwachtingen zijn hooggespannen. Voor sommige is dat nieuw en is Oss hebben ze deze week weer laten zien wat dat betekent. Jongens en meisjes, ook van mij nogmaals proficiat. Ik heb ouderwets gedanst, afgelopen woensdag in Den Bosch. Ik heb daar ook even kort gesproken. De afdeling, met name onder leiding van Paul Peters, heeft de neiging om elke keer als Oss weer een fatsoenlijke verkiezingsuitslag heeft, fijntjes te zeggen: dat was in jouw tijd wel anders Jan! Heel subtiel. De grote successen kwamen pas na 1993. Maar ze dreigden de absolute meerderheid te halen, volgens mij waren ze opgelucht dat het niet doorging. Ze hebben er nu vijftien, twee erbij is toch netjes. Maar ik heb daar wel gezegd op die avond, in de zaal die de SP daar heeft: ‘Ik doe jullie één belofte: ik ben dat getreiter nu beu. Op 22 januari halen wij meer zetels dan de SP in Oss heeft gehaald, vandaag bij de raadsverkiezingen.’ Jongens en meisjes, dames en heren, wij hebben onze partij van onderaf opgebouwd. We hebben daarbij veel ervaring opgedaan, we hebben ons ontwikkeld. Ideologisch, organisatorisch, in alle opzichten. We hebben onze ideeën hoe het anders en hoe het beter kan. We weten ook wat de moeite waard is om behouden te blijven. We hebben hard gewerkt om te worden wat we nu zijn: een grote politieke partij, bescheiden in optreden, met een grote wil om aan te pakken. Burgers van Nederland, wij zijn er klaar voor! Bob, ben je daar? Bob Fosko bedoel ik en zijn band. Mijn toespraak komt nu tot zijn einde en ik wil afsluiten met het refrein van ons fantastische campagnelied: blijf niet mokkend aan de kant staan. Stel een daad en toon je moed. Laat je woede hand in hand gaan, met het goede dat je doet. Stem voor, stem SP!

Ter afsluiting van zijn toespraak wordt het campagnelied gespeeld

Behandeling van het verkiezingsprogramma ‘Eerste Weg Links’ door de programmacommissie

Riet de Wit (voorzitter): Op het podium neemt de programmacommissie – bestaande uit Ewout Irrgang, Agnes Kant, Harry van Bommel en Tiny Kox – plaats. Dat betekent dat we toe zijn aan het tweede agenda-punt, het verkiezingsprogramma ‘Eerste weg links’, het actieplan voor de sociale wederopbouw 2003-2007’ inclusief de daarop ingebrachte wijzigingsvoorstellen. Zij geeft het woord aan Tiny Kox.

Tiny Kox: Voor hij ingaat op het programma wil hij de aanwezigen bedanken voor het vertrouwen dat zij ook in hem hebben gesteld. Nummer 1 zijn in heel Nederland is aardig, maar niet zo spannend als nummer 30 zijn in heel Brabant. De overeenkomst tussen de nummers 1 en 30 en allen die daartussen zitten is, dat voor ons allemaal geldt: één en eenzelfde programma. En dat is die versie van ‘Eerste weg links’, die wij hier vandaag vast gaan stellen. Voor aan de behandeling hiervan begonnen wordt, wil hij iets over de aard van het nieuwe programma zeggen en over de procedure waarlangs deze tot stand gekomen is. Een opmerking over de aard van de eerste weg links: precies zoals zijn voorganger, het programma dat op 19 januari 2002 in Den Bosch werd vastgesteld, is het fundament van het actieprogramma ons beginselprogramma ‘Heel de mens’, dat in december 1999 werd vastgesteld. Het verkiezing- en beginselprogramma sporen met elkaar en horen in die zin ook bij elkaar. Tegelijkertijd zijn het verschillende zaken en dat onderscheid moet ook gemaakt worden. Het beginselprogramma geldt altijd, het verkiezingsprogramma geldt de komende tijd, in de periode 2003–2007. Voor die periode komt de SP met 150 concrete alternatieven voor paars en Pimpelpaars. In die periode heeft de SP ook voldoende centen bij elkaar, om deze plannen haalbaar en betaalbaar te maken. We overvragen niet, tenminste als we in grote lijnen blijven bij wat nu voor ons ligt en dat is belangrijk. Onze opponenten kunnen immers niet meer zeggen, dat wat wij willen niet kan en met dit programma resteert slechts te stellen, dat wat wij kunnen zij niet willen. En dat is een keus voor de kiezer. Dan volgt een korte opmerking over de te volgen procedure. Meteen na de val van het kabinet heeft het partijbestuur gevraagd aan de programmacommissie, die vorig jaar het verkiezingsprogramma voorbereidde, om een update te maken. Daarbij diende rekening gehouden te worden met de opvattingen en standpunten, die door de SP na 19 januari ingenomen zijn en met sindsdien gewijzigde omstandigheden. De commissie heeft snel gewerkt en het totaal van haar werk voorgelegd aan het partijbestuur. Vervolgens toegestuurd aan alle leden van de partijraad, de partijafdelingen en alle afgevaardigden, met daarbij een overzicht van alle aangebrachte wijzigingen. Het voorgestelde programma is besproken op de ledenvergadering in het hele land en ik heb begrepen dat daarbij zowel de opkomst, als de betrokkenheid groter dan ooit waren. En dat geeft de burger moed. Op zes regioconferenties, in Heerlen, Leeuwarden, Delft, Eindhoven, Apeldoorn en Amsterdam, zijn die voorstellen toegelicht en onderwerpen van bespreking geweest. Hij is alle 6 de keren aanwezig geweest en heeft het als er nuttig ervaren, om daar helderheid te geven over de voorstellen en eensgezindheid te bereiken over heel veel punten. Afdelingen en leden van de partij zijn in de gelegenheid geweest daarna aanvullende voorstellen te doen. Die zijn gebundeld en voorzien van advies aan het partijbestuur en alle partijafgevaardigden toegestuurd. Dit zijn er 146 geweest, twee meer dan in januari van dit jaar. Ook in die zin is de SP een consistente partij.

Hij hoopt dat iedereen zijn huiswerk heeft kunnen doen en beseft dat er veel is gevraagd bij de voorbereiding van dit congres. Ook voor de programmacommissie was het heel veel werk, in veel te weinig tijd. Bij de val van het volgende kabinet kan rekening gehouden worden met de nu opgedane ervaring. Voor zover er zaken zijn die niet helemaal goed gelopen zijn, biedt hij zijn oprechte excuses aan. Voor zover deze te maken hebben gehad met buitengewone omstandigheden, verwijst hij naar J.P. Balkenende en zijn collega’s. Het kabinet is volledig op eigen kracht ingestort.

Beste partijgenoten, het spreekt voor zich dat de SP hecht aan de tekst van het programma, zoals het nu voorligt. Juist omdat dit het resultaat is van een lang voorbereidingsproces dat vorig jaar is begonnen en in januari van dit jaar (2002) is gecontinueerd in de vaststelling van ‘Eerste weg links’ en nu op een aantal punten verder bij de tijd is gebracht. Zoals gezegd is het een samenhangend geheel en dat wil de programmacommissie ook zo houden. Over de ingediende wijzigingsvoorstellen merkt hij op dat een aantal als tekstuele verbeteringen zijn aangemerkt en in overleg met de indieners verwerkt. Deze zullen niet meer in stemming worden gebracht. Een aantal van de voorstellen worden beschouwd als buitengewoon ter zake doende verbeteringen

en worden door de programmacommissie aanbevolen om overgenomen te worden. De resterende voorstellen wijst de programmacommissie af, omdat deze inhoudelijk niet juist zijn, of wel juist maar niet op het juiste moment, of gedetailleerd in dit programma opgenomen dienen te worden. Niet alles wat wij vinden hoeft in een verkiezingsprogramma opgenomen te worden. Tot slot een woord van dank aan iedereen die meegeholpen heeft om de klus zo efficiënt te klaren. Een woord van dank aan iedereen voor de bereidheid om in deze buitengewone omstandigheden zich buitengewoon in te spannen, om te zorgen dat dit congres in zo'n korte tijd zo goed is voorbereid.

Voor mij is het resultaat dat we opnieuw een programma aan de kiezer kunnen voorleggen, dat echt keuzes durft te maken. Niet één van pappen en nathouden, maar van aanpakken en doorpakken. Daarom, partijgenoten, kan het weer een vaste leidraad zijn, namens de Tweede Kamerfractie, ongeacht haar omvang, ongeacht haar positie in deze parlementaire periode. *Met deze Eerste Weg Links kunnen wij ten allen tijde en in elke situatie stevig die koers varen.*

Discussie wijzigingsvoorstellen in eerste termijn

Bob Ruers (voorzitter) kondigt de discussie over de wijzigingsvoorstellen aan. Er hebben zich 32 afgevaardigden aangemeld, die zich in de eerste termijn allemaal moeten houden aan een spreektijd van maximaal twee minuten. Degenen die zich nog niet hebben aangemeld, kunnen dit voor de tweede termijn alsnog doen.

Thijs Coppus (Horst aan de Maas) merkt, met betrekking tot 4.6, eerste-lijnszorg, op dat Nederland vergrijsst en de politiek hier adequaat op moet inspelen. Ondersteuning van huisartsenpraktijken is onvoldoende. Hij pleit voor een bundeling van eerste-lijnszorgvoorzieningen. Voorzieningen met huisartsen, aangevuld met maatschappelijk werk, fysiotherapeuten, een priklaboratorium, een apotheek, etc. Dit om de bereikbaarheid en de afstemming van de zorgvoorzieningen te verbeteren. Een concentratie van voorzieningen in één plaats in een dorp of stad betekent voor iedereen – in het bijzonder ouderen en gehandicapten – een betere bereikbaarheid. Dit beleid kan echter niet alleen op lokaal niveau worden ontwikkeld. De landelijke overheid zou het beleid met betrekking tot deze zgn. eerste lijnszorgcentra op nationaal niveau moeten ontwikkelen om zo een evenwichtig mogelijke verspreiding van de voorzieningen te creëren en landelijk beleid door te kunnen voeren.

Inzake voorstel 8.5, basis onderwijs de hoogste prioriteit, wijst hij erop dat steeds meer voorzieningen uit de kleine kernen verdwijnen. Een brede school, een basisschool waarin een aantal voorzieningen (huisarts, bibliotheek) zijn ondergebracht, kan uitkomst bieden. Hij mist deze in de uitwerking van het actieprogramma en vindt dat de SP hiermee voorbij gaat aan een aantal ontwikkelingen op het gebied van onderwijs. Deze voorzieningen zijn van belang om de leefbaarheid in de kleine kernen te waarborgen. Met het oog op de toekomst vindt hij het voor de SP van belang om hier aandacht aan te besteden. **STEM VOOR!**

Hans Bakker (Amsterdam) verwijst naar het verslag van het congres in Den Bosch, waar op pagina 27 staat dat hij zegt: dat verstrekking van drugs enkel met het doel om maatschappelijke overlast te beperken onaanvaardbaar is. Hij heeft hier echter gezegd, dat hij die verstrekking juist wel aanvaardbaar vindt. Vervolgens gaat hij naar het veel te dikke verkiezingsprogramma van vandaag. Op pagina 17 staat: handel in harddrugs moet strafbaar blijven, justitie en politie moeten meer middelen krijgen in de bestrijding hiervan. Oftewel, de Amerikaanse methode, WOD, the War on Drugs. Maar deze WOD verstopt en verlamt de rechterlijke macht, vraag het maar aan Jan de Wit, want dit versterkt de criminaliteit en biedt ook geen bescherming voor de volksgezondheid. Kortom: ook dit is een oorlog die we niet moeten voeren. Hij roept op de discussie aan te gaan op zoek naar een benadering die wel een uitweg is voor deze problematiek. Afdeling Amsterdam wil een grote steen bijdragen aan deze discussie. Tenslotte wil hij de woningcorporaties aansporen, om te zorgen dat er meer betaalbare woningen komen.

Jeroen Borsboom (Alkmaar) merkt op dat iedereen (terecht) verontwaardigd is over een slachtoffer van zinloos geweld. Iedere verkeersdode sterft echter net zo zinloos. Per jaar verongelukken rond de honderd

brom- en snorfietsers, ongeveer een kwart daarvan zijn 16 –en 17jarigen. Hier zou ook meer verontwaardiging over moeten bestaan. Hierbij pleit hij niet voor 100 stille tochten per jaar, maar voor maatregelen die de veiligheid van bromfietsers bevorderen. De verhoging van de maximum snelheid, waar brommers zich tussen het snelverkeer begeven. Een kenteken voor bromfietsers, om het handhaven van de regels door de politie te bevorderen. En het uitbreiden van het bromfietscertificaat met een praktijkexamen. Deze maatregelen staan in wijzigingsvoorstel 9.3, op bladzijde 19 van het boekje met wijzigingsvoorstellen.

Jos Wilhelm (Apeldoorn) heeft drie stemmingsvoorstellen, waarvan de eerste gaat over de ICT-gelden, toegewezen aan onderwijzers, pagina 29. Het wijzigingsvoorstel zegt: vanwege de grote problemen in het onderwijs moet het geld dat nu verplicht bestemd is voor de ICT op school, gedeeltelijk vrij besteed mogen worden. Het gevaar hiervan vindt hij, dat noodzakelijk onderhoud aan computers op lagere scholen in het geding zal komen. Voorts baren de gemanipuleerde jaarcijfers van grote bedrijven uit Amerika, die mogelijk van invloed zijn op de pensioensvoorzieningen van werknemers in dit land, hem grote zorgen. Hier is maar één controle-middel op mogelijk, controle door de overheid. Met zijn amendement doet hij dit voorstel. Tevens ligt er een voorstel om de sociale lasten, WAO-uitkeringen en dergelijke, betaalbaar te houden en om ze te laten rusten op de breedste schouders. Het voorstel is een model in te voeren, waarin een meting binnen bedrijven wordt gedaan tussen de jaarcijfers en het aantal mensen dat zij in dienst hebben. Bedrijven die minder mensen in dienst hebben dan die meting, moeten over het verschil van het personeelsbestand sociale lasten gaan betalen.

Hannie Lehmann (Leeuwarden) spreekt haar waardering en felicitaties uit voor de twee gewonnen zetels in Oss. Van de peilingen van Nova en 2Vandaag had de SP een jaar geleden niet kunnen dromen. Het zijn drukke tijden voor de afdelingen, niet alleen de Tweede-Kamerverkiezingen, maar ook de verkiezingen voor de Provinciale Staten staan op stapel. In haar provincie wordt daar momenteel druk aan gewerkt, het concept-programma wordt volgende week aan hen voorgelegd.

De aanpassingen en aanscherpingen in het verkiezingsprogramma: grote waardering voor de auteurs die erin geslaagd zijn het programma dusdanig te actualiseren, dat hiermee de verkiezingsstrijd nog beter aangegaan kan worden. Het inspireert tot het voeren van actie en tot het organiseren van verzet onder de bevolking. Zij noemt de ruimhartige en schandalige wachtgeldregeling voor politici, met als triest dieptepunt de zak met geld die staatssecretaris van negen uurtjes, mevrouw Bijlhout, nog jaren mag ontvangen. Hetgeen stuitte op veel verontwaardiging van de bevolking. Ze heeft zelf ontslag genomen, dan gaat ze maar lekker de WW in. Het plan ‘Onder dak’ omarmt zij met warmte. Het is een grof schandaal dat in dit land inmiddels ruim 100.000 mensen aan de kant staan en dat voor de meest schrijnende gevallen de weg naar adequate opvang en zorg volledig is afgesneden. De SP zal straks ook met de vertegenwoordiging in Friesland hiermee aan de slag gaan, dat is een belofte.

De Kamer heeft in meerderheid het verbod op de vos teruggedraaid en die is nu vogelvrij verklaard. Zij wil iedereen oproepen drie zaken te doen: 1. prik door de vossenkabels heen van de jagers en de boeren. Niet de vossen, maar het kunstmatig ingrijpen van mensen in natuur en landschap zorgt ervoor dat de weidevogels achteruit gaan. Vertel dat de jagers, want die weten in Friesland niet eens het verschil tussen een vossenhol en een konijnenhol. 2. Belet diezelfde jagers hun smerige werk. Ga ze treiteren, ga voor ze liggen, laat zien dat je het niet met ze eens bent, maak ze gek. 3. (speciaal voor de Statenfractieleden straks) Houd de vinger aan de pols bij het roekeloos afgeven van jachtvergunningen door de Provincie. Verzet je hiertegen met hand en tand. We hebben een primeur in Friesland: er is een woonbedrijf dat 15.000 huurwoningen gaat verkopen en ze bouwen er niets voor terug. Aanstaande maandag zetten wij dit bedrijf te koop. Met dit programma heeft de SP niet alleen de kans de eerste weg links te nemen, maar de kans om de aanval in te zetten over links. Daar komt die tomaat!

Willem van Hoorn (Leiden) noemt voorstelwijziging 8.15, pagina 18. De enige, echt belangrijke zin hierin is: met name toelating van allochtone leerlingen tot het leerwegondersteunend onderwijs dient ten sterkste te worden bevorderd. Het VMBO moet uit het verdomhoekje, zoals het actieprogramma het stelt. Dit betekent dat de doorstroming van leerlingen van het VMBO naar het middelbaar beroepsonderwijs geoptimaliseerd dient te worden, met name in de grote steden. In alle leerwegen, behalve de T-richting, dient de nadruk op de

theoretische vakken te worden verminderd. Voor alle leerlingen dient het einddoel de maatschappelijke startkwalificatie te zijn, in verband met de hiermee samenhangende sociale wetgeving. Sinds enige tijd wordt door de gemeente de zogenaamde startkwalificatie van leerlingen bijgehouden. Dit betekent dat men in de toekomst die startkwalificatie moet hebben om binnen bepaalde sociale wetten te vallen. Allochtone leerlingen binnen het VMBO vragen speciale aandacht in verband met het zogenaamde leerwegondersteunend onderwijs. Dit zijn extra financiële middelen die de school krijgt, om de leerlingen die daar geplaatst worden extra onderwijs te geven, taalachterstanden weg te werken en alles wat zij nodig hebben om op een hoger niveau te komen. De allochtone leerlingen binnen het VMBO hebben gemiddeld een IQ van 5 lager dan de gewone leerlingen. Dit komt door hun taalachterstand. Deze moet weggewerkt worden, hierdoor zullen de doorstroommogelijkheden naar een MBO verbeteren, kans op de arbeidsmarkt toenemen en de integratie in de Nederlandse samenleving vergemakkelijken.

Paul Huijgen (Tilburg) heeft wijzigingsvoorstel 4.14 ingediend. Hierop is echter de derde categorie van toepassing, het is te gedetailleerd. Misschien wel een goed idee dat het nog een keer in de komende vier jaar aan bod kan komen. Hij denkt met weemoed terug aan één van de eerste congressen van de SP in Nijmegen en aan de andere manier van organisatie van het congres. Hij geeft aan waarom dit volgens hem bij deze verkiezingen ook weer kan. De SP heeft het beste programma, de beste lijst en inhoudelijk zal het congres, wat voor dit congres uitgesteld is, vooral over de organisatie van de partij gaan. Hij stelt voor dat congres wel op de manier van Nijmegen voor te bereiden. In Tilburg is dit ook gedaan, dat ging als volgt. Er liggen zeven dorpen om Tilburg heen, vijf daarvan hebben meer dan vijf leden. Deze mensen zijn in de afgelopen weken benaderd en het blijkt dat in ieder van die vijf dorpen vijf mensen of meer een campagnecomité willen vormen. Zij gaan zelfstandig deze campagne voeren in hun dorp, zodat het succes ook hun succes zal zijn. Hierdoor zullen ze zeker gemotiveerd zijn om door te gaan. Wanneer in het hele land op deze manier het volgende congres georganiseerd wordt, zal hier een heel zinnige discussie gevoerd kunnen worden.

Ap Brekelmans (Zaandam) is blij over de verwachte verkiezingswinst. Zijn afdeling heeft geworsteld met de vraag of het nieuwe verkiezingsprogramma een update is of een nieuw verkiezingsprogramma. Zij hebben het als een update beschouwd en gaan niet de discussie van begin van het jaar herhalen, maar kijken wat er opgewaarderd kan worden. Meerdere afdelingen hebben hier waarschijnlijk moeite mee gehad. Persoonlijk is hij van mening dat het partijbestuur ook gehouden was aan het eerdere congresbesluit en dat de update in feite daarnaast als een soort amendement op het voorstel had moeten worden aangebracht. Als laatste stelt hij voor in de beantwoording de in de brief genoemde drie punten, die vooraan staan inhoudelijk bij elk punt te vermelden. Het is voor mensen heel onbevredigend als zij een afwijzing krijgen en heel veel werk hebben verricht.

Theo Cornelissen (Rotterdam) dankt de programmamakers voor de twee druk bezochte ledenvergaderingen. De voorzitter heeft beloofd, dat in tegenstelling tot 6 maart, de verkiezingen in Rotterdam op 22 januari nog veel beter worden dan op 15 mei. In Rotterdam komen dan enkele 10.000' en SP-stemmers.

De algemene conclusie van de ledenvergadering was, dat het een goed programma was. Toch hebben zij acht wijzigingsvoorstellen ingediend, waarvan er vijf zijn overgenomen: 8.2 over onderwijs en ouders, 10.2 over de volkstuinen als groene longen in de stad, 19.4 over de gulden als vangnet voor de mislukte euro, 19.6 over de bezetting van Palestina en 20.3 over de rechten van alleenstaanden. Hierover zijn zij het volledig met het partijbestuur eens en vragen het congres deze voorstellen over te nemen. Het partijbestuur wijst er ook drie af: 10.5 over leegstaande woningen voor starters. Starters zijn soms niet jong of studerend en zijn soms ook herstarters of doorstarters. Onze wijzing is heel simpel over te nemen.

Wijzigingsvoorstel 8.12 gaat over het onderwijs, met name het beroepsonderwijs. Zij willen dit graag verticaal organiseren, om de menselijke maat terug te brengen in het onderwijs, de binding met het vak terug te krijgen en om praktijkkennis terug te krijgen. Van laag tot hoog beroepsonderwijs te koppelen in verticale structurering. Als laatste 3.1b over de haven en de rechtspositie van werknemers. Europa gaat ons binnenkort dwingen tot verdere privatisering in de haven. Het havenwerk wordt vogelvrij verklaard, dan mogen vrije jongens en cowboys allerlei werk doen. Dit is slecht voor de veiligheid en slecht voor de mensen die daar werken. Een congres te gast in Rotterdam mag in haar programma zo'n typisch SP punt niet afwijzen. In

december en januari zullen de havenwerkers waarschijnlijk tot acties overgaan, om de Nederlandse regering en het volk te overtuigen van het belang dat het in de nationale wetgeving wordt opgenomen. Ze hoeven het ons niet wijs te maken en willen het graag in het SP programma terug zien.

Gerda Brinkman (Zaanstreek) wil graag uitleggen waarom het advies van het partijbestuur om amendement 4.12 af te wijzen volgens haar niet zou moeten worden overgenomen. Om te beginnen heeft zij een beginnersfout gemaakt, om een veel te uitgebreid amendement in te dienen. Dit neemt niet weg dat zij volledig achter de inhoud staat en vindt dat minstens een deel in het actieprogramma behoort. Zoals het programma er nu uitziet, doet het volgens haar geen recht aan de plicht van de SP op te komen voor de belangen van kinderen die in de verdrukking dreigen te komen. Menselijke waardigheid, solidariteit en gelijkwaardigheid zijn niet gebonden aan leeftijd. Deze week is er op de vrije Universiteit een leerstoel kindermishandeling gevestigd. Als het aan haar ligt is deze over 10 jaar weer weg. Ouders moeten hulp kunnen krijgen, ook als ze nog niet volledig zijn vastgelopen. Zeker wanneer zij zelf om die hulp vragen, maar desnoods ook ongevraagd. Helaas zijn er inmiddels genoeg gevallen bekend, waar de hulp voor de kinderen te laat kwam. Dit staat wel ergens in het SP actieprogramma, maar pas in hoofdstuk 11 bij veiligheid en rechtsbescherming. Maar dan zijn we te laat, het hoort bij hoofdstuk 4 dat gaat over zorg en niet bij criminaliteit, ook niet in ons actieprogramma. Mocht het amendement toch afgewezen worden, pleit zij ervoor minstens het deel vanaf jeugdreclassering over te nemen. Vanaf dat deel gaat het over het stoppen met het onnodig juridiseren van de jeugdzorg. Ze pleit voor het terugdringen van het oneigenlijk gebruik van jeugdgevangenen. Ook juridische maatregelen worden vaak oneigenlijk gebruikt/misbruikt, omdat het de enige kans is om kinderen binnen een redelijke termijn te laten behandelen. Als er al kinderen in de gevangenis horen, dan niet die kinderen die thuis om diverse redenen, vaak buiten hun schuld, door hun ouders niet te handhaven waren. Daar mag de maatschappij niet nog eens een schep bovenop doen, door ze bij gebrek aan goede plekken maar in de gevangenis te plaatsen. Welke malloot denkt dat je kinderen zo opvoedt tot sociale, zelfbewuste medeburgers? Kinderen horen verzorgd te worden, juist die kinderen die het wat minder hebben getroffen. Geef me toch nog maar wat beginnersgeluk en neem het amendement aan.

Hans van Hooft jr. (Nijmegen) wil het hebben over biomassa en de verbranding daarvan. Dit schijnt goed te zijn voor het milieu, omdat verbranding van natuurlijk afval niet leidt tot CO₂ uitstoot. De praktijk blijkt echter anders te zijn. Vervuild hout wordt ook in verbrandingsovens gegooid, er wordt rioolslib verbrand en speciale ovens worden gemaakt om kippenmest te verbranden. Al deze dingen zijn niet zo goed voor het milieu. Als kippenmest gratis verbrand wordt, gaat de bio-industrie nog wel enkele jaren door. Als je rioolslib verbrand komt hiermee veel kwik in de lucht. In Nijmegen verzet de gemeente zich tegen verbranding van vervuild hout in de kolencentrale. Verbrand hout hoort niet in elektriciteitscentrales thuis. De vraag is voorstel 7.2, pagina 13, over te nemen. Dit gaat om mensen die in de directe omgeving van dergelijke elektriciteitscentrales wonen. De afdeling wil dat de veiligheid niet op het spel gezet zal worden. Een ander punt dat niet door Nijmegen voorgesteld, maar wel ondersteund wordt is een voorstel van afdeling Groningen, 8.4, pagina 15, gelijke toegang voor iedereen, inzake de differentiatie van collegegelden. Fenna Vergeer houdt een discussie op de web-site en zegt dat het tot tweedeling leidt. Hier zijn zij het van harte mee eens.

Jenny Voogt (Heerlen) merkt op dat in de verkiezingstijd wordt ingespeeld op de veiligheidsgevoelens van de burgers. De VVD heeft in haar verkiezingsprogramma voor de Provinciale Staten van Limburg veiligheid tot een van de hoofdpunten gemaakt. Hoewel de provincie praktisch niets over veiligheid te zeggen heeft. Is dit domheid of volksverlakkerij? Ook de SP heeft veiligheid hoog in het vaandel staan, maar dan als onderdeel van de sociale wederopbouw, gestoeld op solidariteit. Iets waar het de laatste jaren bij de meeste partijen aan ontbroken heeft. Ze noemt enkele voorbeelden van mensen, die de laatste jaren in de kou zijn komen te staan. De kinderen die door de niet goed functionerende hulpverlening dreigen onder te gaan. De hulpverlening, die door personeels –en geldgebrek deze kinderen niet kan helpen. De jongeren, waarvoor de voorzieningen grotendeels zijn wegbezuinigd en waarvoor men de laatste jaren niets beters wist te verzinnen dan hangplekken. De uitgeprocedeerde asielzoekers, die niet naar hun eigen land terug kunnen. Waarvan men hele gezinnen met kleine kinderen zomaar op straat zet. De verslaafde dak- en thuislozen, de zwervers die door iedereen met

de nek worden aangekeken. Die door veel mensen het liefst verbannen werden naar de hei of een eilandje. Als wij om de veiligheid te vergroten een beroep doen op de verantwoordelijkheid van burgers, dan mogen de burgers toch zeker een beroep doen op een overheid, die als eerste verantwoordelijk voor hun veiligheid, voorwaarden schept om criminaliteit te voorkomen. Dit is maar een klein aspect van het begrip veiligheid. In 'Eerste Weg Links' worden de alternatieve oplossingen aangedragen. In Heerlen vinden wij dit een goed programma, een programma waar wij ons in kunnen vinden en wat wij van harte ondersteunen.

Job Cornelissen (Zaandam) belicht het wijzigingsvoorstel 12.3, pagina 23, verbetering positie kunstenaars. Hier wordt, tot zijn spijt, geadviseerd tot afwijzing van het voorstel. Een half jaar geleden is hij lid geworden van de SP, vanwege de goede balans tussen collectiviteit, individualiteit en de daarbij behorende persoonlijke verantwoordelijkheid en solidariteit in het partijprogramma. Dit geldt ook voor kunstenaars. Ook bij hen moet een afweging worden gemaakt tussen individueel en maatschappelijk belang en kan het dus betekenen dat er op een gegeven moment geen gebruik meer van de WIK kan worden gemaakt. Zo'n regeling moet stimulerend werken, zonder tijdslimiet is er niet genoeg stimulans om het kunstenaarsbestaan vorm te geven. Het is goed voor kunstenaars, om niet alleen met inspiratie en creativiteit bezig te zijn maar ook om te leren hoe ze het product een plaats kunnen geven in de maatschappij. Geen tijdslimiet aan het gebruik van WIK creëert een nieuw soort BKR. Zeker met gunstigere financiële voorwaarden, die de SP voorstelt. Waar ik het overigens wel mee eens ben. De kans is groot dat de kunstenaar in een ivoren toren terecht komt. Daarom vraag ik om mijn voorstel voor een WIK-regeling, waarbij per kunstdiscipline gekeken wordt wat een goede termijn is om in de WIK te verblijven en waarbij uitdrukkelijk gebruik wordt gemaakt van de expertise van mensen uit het desbetreffende vak, om criteria te ontwikkelen, opnieuw in overweging te nemen.

Vincent Mulder (Hengelo) is ontzettend enthousiast over het nieuwe programma. Zo werd het stuk over integratie 'Van apart naar samen' uitgewerkt en nu in het programma opgenomen. De mislukking van het integratiebeleid van de afgelopen jaren was reden voor een in meerderheid ondersteund initiatief voor een parlementair onderzoek. Zo is de chloortrein per 2006 tot stoppen gedwongen en werd de aanval op de struisvogelpolitiek omtrent asbestvervuiling verscherpt. Hoognodig om dat programma te vernieuwen. Wel heeft hij een aantal serieuze opmerkingen en vragen over het programma. Hij stelt voor bij huisvesting te spreken over woningnood, daar waar het gaat om een groot gebrek aan betaalbare huisvesting voor iedereen. Het bij de naam noemen van dit probleem in het programma lijkt ons heel belangrijk. Als wij pleiten voor het aanpassen van wachtgeldregelingen voor Kamerleden en bewindslieden, aan hetgeen elders in de samenleving gebruikelijk is, moet duidelijk zijn dat we afstand nemen van hetgeen gebruikelijk is in de top van het bedrijfsleven. Er is voorkeur voor het maken van een wachtgeldregeling in de lijn die bij ambtenaren CAO's is vastgelegd. Eens met het pleidooi voor wettelijk recht op snelle hulp en zorg. Maar, is de vraag, hoe wordt voorkomen dat dit de deur opent naar lawines van individuele claims via rechters voor een geldelijke genoegdoening van ontbeerde zorg. Met de bijkomende bureaucratisering. Hoe kan dit leiden tot een snelle verbetering van de collectieve zorgvoorziening? Dat is de vraag. Bij onderwijs heeft hij twee vragen bij de inleiding. Zou er niet gesteld moeten worden dat Nederland weer een kennisland moet worden en daarop inzetten? Moet het feit niet genoemd worden dat het hoger onderwijs na twintig jaar afbraakbeleid eindelijk weer eens wordt versterkt? En moet bij de zorg de voorgestelde gratis opleiding voor zij-instromers ook niet voor zij-instromers in het onderwijs gelden? Inzake amendement 14.4 zegt hij niet mee te willen werken aan een illegale situatie als een soort oplossing en vindt het een zeer slordig en onzorgvuldig voorstel en stelt voor de tekst te wijzigen.

Harm Schoonekamp (Zutphen) noemt amendement 8.20, het collegegeld. Het verbaast hem in het conceptprogramma te lezen dat de SP het collegegeld niet wil verhogen. Het collegegeld is 1400 euro, een belachelijk bedrag. Studenten moeten zich helemaal blauw werken om dat te kunnen betalen. Het moet niet gelijk blijven, maar minimaal verlaagd en in de ideale situatie gewoon afgeschaft worden. Er staat trouwens ook in het beginselprogramma 'Heel de mens', dat de SP voor gratis onderwijs is, betaald uit de algemene middelen van de overheid. Natuurlijk kun je niet alles wat in het beginselprogramma staat realiseren, maar er moeten ook geen dingen in het verkiezingsprogramma staan, die 180° tegenover het beginselprogramma staan. Dus, afschaffen dat collegegeld! Het tweede voorstel dat hij noemt is 3.12, pagina 7, religieuze

feestdagen. Het voorstel in het conceptprogramma is om een aantal Islamitische feestdagen in te voeren. Het Islamitische deel van de bevolking is 4 procent en het Atheïstische deel van de bevolking is 40 procent. Mensen die niet religieus zijn, geloven niet niks. Het Atheïsme en het Humanisme is ook een levensovertuiging. Als Humanist pleit hij voor nieuwe feestdagen, die geen religieus karakter hebben, maar voor iedereen waardevol zijn.

Emile Roemer (Boxmeer) vindt dat er kwantitatief en kwalitatief sprake is van een forse groei binnen de SP. Groei is echter geen doel op zich, dat realiseerde het zesde partijcongres zich al in 1996. Tijdens het achtste congres werd geformuleerd waarvoor de groei echter noodzakelijk is: ‘een grotere partij is nodig, om beter te kunnen doen wat gedaan moet worden. Fundamentele kritiek leveren op de huidige samenleving en aansprekende alternatieven schetsen. Een groeiende SP kan steeds meer een echte oppositie worden tegen het neoliberalisme. En steeds meer de verontwaardiging over de gevolgen daarvan mobiliseren en het verzet er tegen organiseren,’ aldus het achtste congres. Meer dan ooit lijken de alternatieven ‘Eerste Weg Links’ aan te spreken. Meer dan ooit wordt de fundamentele maatschappijkritiek gedeeld. Meer nog dan ooit wordt de SP gezien als de echte oppositie. Hier moeten we zuinig op zijn, niet alleen vasthouden, maar verder uitbouwen. Het partijprogramma biedt die broodnodige aansprekende alternatieven tegen het neoliberalisme. Hier en elders in de wereld. Het is een scherpe analyse en geeft de juiste richting aan. Maar naast een goed programma zal de SP ook zuinig moeten zijn op zijn werkwijze. Daarvoor blijven waken, niet achterover te leunen en de contacten met de straat verliezen. Nog meer dan ooit geldt ook hier: zonder actie, geen fractie. Dus investeren in al die nieuwe mensen bij de SP, die bij de SP onderdak vinden. Lid zijn is één, vervolgens je principes uitdragen in woord en daad is twee. We hebben ze de komende tijd hard nodig.

Henk van Gerven (Oss) wil stilstaan bij de verkiezingen zoals die in Oss zijn verlopen. U begrijpt dat ons hart vooral daar zat en iets minder bij de actualisatie van het partijprogramma. Er is door de afdeling keihard gewerkt en wat opviel was, dat de betrokkenheid van onze leden nog nooit zo groot is geweest. Dus dat belooft wat voor de verkiezingen op 22 januari. Drie dagen voor het einde van de campagne waren wij door als ons campagnemateriaal heen en moesten mensen teleurstellen. Bij de landelijke verkiezingen scoorde de LPF in Oss 17 procent en ruim zeventuizend stemmen, de SP scoorde 18 procent en ruim achtduizend stemmen. Afgelopen week de verkiezingen, de uitslag: LPF vijfhonderd stemmen, nul zetels, SP vijftien zetels en dertienduizend stemmen. Er is dus gebeurd wat wij hoopten: namelijk dat de SP het echte alternatief was voor de LPF, voor de mensen die een proteststem hebben uitgebracht en hun hoop hebben gesteld op een andere koers. We hebben toch tijd gevonden het programma uitgebreid te bediscussiëren en kunnen maar tot één conclusie komen: het staat als een huis. We hebben er maar weinig aan toe te voegen. Het gaat erom hoe het programma uitgedragen wordt. Laten we er met z’n allen de schouders onder zetten. In Oss lusten wij de andere partijen rauw, de messen zijn geslepen.

Hiek van Driel (Den Haag) heeft namens het bestuur en ondersteund door leden een aantal wijzigingsvoorstellen ingediend. Zij vond het erg fijn te horen dat Jan Marijnissen de woorden waarden en normen in die volgorde zei en neemt aan dat daarmee wijzigingsvoorstel 2.6 is aangenomen. Dan 14.3, zorg voor illegalen, het onderwijskoppelingsfonds. Afgelopen woensdag was het de dag van de rechten voor het kind. Nederland lijkt deze rechten steeds meer te overtreden, zoals net al genoemd kampen voor Ama’s en kinderen op straat zetten. Eén van de kinderrechten is onderwijs. Helaas is dit voor illegale kinderen niet altijd mogelijk. Eén van de redenen is gebrek aan geld, zeker in het voortgezet onderwijs. Zij stelt voor het onderwijskoppelingsfonds op te nemen in het programma en hiervoor de financiële middelen te vinden. In voorstel 15.4, integratie en samenleving, staat een alinea die niets te maken heeft met integratie maar meer met jongeren en veiligheid. Haar voorkeur gaat ernaar uit dit te verplaatsen naar één van deze twee hoofdstukken. Daarbij een inhoudelijke verandering, elders wordt deze wel doorgevoerd bij 15.8, namelijk het woord allochtonen eruit te halen. Uit recent onderzoek is gebleken dat met name stimulerende, ondersteunende en grenstrekkende ouders, goed onderwijs en relaties met leerkrachten van belang zijn. Gebrek hieraan verhoogt het risico tot overlast geven en crimineel gedrag van jongeren. Hier moet in geïnvesteerd worden, dus past deze alinea meer in het hoofdstuk veiligheid of jongeren.

Wijzigingsvoorstel 16.2, tegengaan van kindermishandeling: 50.000 kinderen in Nederland worden mishandeld en rond de zestig gedood per jaar. Dat cijfer moet omlaag. In Zweden is dit cijfer lager, zij hebben een pakket maatregelen genomen waardoor kindermishandeling niet alleen voortijdig gesignaleerd en gestopt wordt, maar ook voorkomen wordt. Het lijden voor hele gezinnen is verminderd. Daarom stelt zij voor dat Nederland onderzoekt welke dat zijn en welke overgenomen moeten worden. Eén van de zaken waarvan zij overtuigd is, is het bestuurlijk strafbaar stellen van de zogenaamde pedagogische tik. Een pedagogische tik bestaat niet. Zij denken dat het goed is deze mensen snel te kunnen doorverwijzen voor hulpverlening om de kinderen op andere manieren grenzen te leren stellen.

Paulus Jansen (Utrecht) merkt op dat de afdeling Utrecht de eerste versie al uitstekend vond en de aanpassingen die gedaan zijn, om nog helderder neer te zetten wat de SP-oplossingen zijn voor de LPF-problemen, zijn heel goed gelukt. Toch zijn er tijdens de afdelingsvergadering op vele punten wijzigingsvoorstellen overwogen. Bijvoorbeeld over de zeggenschap in bedrijven, het harder bestraffen van de witte boordencriminaliteit naar aanleiding van de bouwfraude. Uiteindelijk heeft de afdeling zich beperkt tot vier amendementen. Zij waarderen het dat de programmacommissie op drie van de vier voorstellen positief adviseert. Bij één amendement, namelijk 7.6, kernenergie/kernwapens, doet zij dat niet en zij vragen de mensen in de zaal nogmaals de toelichting op dat amendement te lezen. Nog een opmerking over de woningnood: als je, zoals de SP al jarenlang gedaan heeft, ageert tegen de afbraak van de sociale woningbouw en de bouw van inkomenswijken, geldt op een gegeven moment de wet van de rem en de voorsprong. *Juist omdat de SP dit al acht jaar lang binnen en buiten de Kamer geroepen heeft, valt het nu op dat PvdA en D'66 hard schreeuwen over de woningnood, met name in de koopsector.* Hoewel het hoofdstuk uit het verkiezingsprogramma prima in orde is, zou het wel goed zijn op dit onderwerp flink in te zetten bij de komende verkiezingscampagne. Een actie in Leeuwarden lijkt daar een hele goede start van. Na de vaststelling van 'Eerste Weg Links' in januari, plaatste de Telegraaf een cartoon over het SP programma. Dat was een imposant berglandschap, waar zich een smalle weg doorheen slingerde, met een afslag naar links die direct naar een peilloos ravijn leidde. Dat was leuk bedacht, maar gezien de huidige peilingen niet goed gezien. 'Eerste Weg Links' leidt niet naar de afgrond, maar direct naar de top.

Spencer Zeegers (Uden) geeft aan dat afdeling Uden erg tevreden is over het programma en de aanvullingen daarop. Tot zijn genoegen heeft het partijbestuur voorgesteld het grootste gedeelte van hun amendementen over te nemen. Op pagina 19, gehandicaptenbeleid, amendement 18.4 is echter een misverstand in het spel. De afdeling heeft niet voorgesteld de passage over de chronisch zieken te schrappen. Deze passage blijft gehandhaafd en voorgesteld is psychiatrisch gehandicapten toe te voegen. Dit hoofdstuk is een goed hoofdstuk, niet alleen voor SP'ers en gehandicapten die er baat bij hebben, maar ook voor heel veel hulpverleners in de zorg bij gehandicapten geeft het een duidelijke koers. Inzake onderwijs, amendement 8.8, pagina 16, zou het geld voor ICT volgens kenners allang binnen zijn en opgemaakt zijn. Het heeft dan ook geen zin voor te stellen dit geld vrij te willen besteden. Hij zou graag in de tweede termijn van de programmacommissie vernemen of dit werkelijk het geval is.

Eric van Groenendaal (Arnhem) merkt op dat het resocialiseren van partijhuizen kan beginnen. Sinds 14 september bestaat een splinternieuwe actiegroep van gehandicapten binnen de SP, de Rode Rijders. Zij gaan actie voeren tegen alles en iedereen die vergat/vergeet na te denken over toegankelijkheid voor iedereen. Van scholen, culturele instellingen, vervoer, werk, scholing enzovoort. De acties zijn zowel landelijk als plaatselijk en zijn niet alleen tegen het belachelijke feit dat je iemand niet mag discrimineren om zijn seksuele geaardheid of religieuze voorkeur, maar wel om zijn/haar handicap. Het gaat ook om de onaangepaste bioscoop of de winkelier die al maanden verzoeken krijgt van een blinde voorbijganger of hij zijn borden van de stoep wil verplaatsen en dit steeds niet doet. Het vervoer dat je wel van te voren moet aanmelden, maar steeds niet komt. Om te beginnen wordt er gestart met een permanent meldpunt, waarbij iedereen misstanden op dit gebied kan doorgeven. Op deze manier is er snel zicht op hetgeen speelt en waar snel actie ondernomen kan worden. Verder zal ook op korte termijn een meldweek op het gebied van vervoer gehouden worden. (Vooraf in de plaatselijke afdelingen werd de afgelopen jaren nogal eens wat aan de kaak gesteld op dit gebied.)

Iedereen die ideeën heeft of mee wil doen kan zich aanmelden bij Agnes Kant of Ineke Palm, zolang de actiegroep nog geen meldpuntnummer heeft.

Frédérique Burggraaf (Den Haag) noemt wijzigingsvoorstel 12.7. Microsoft klinkt bekend en vertrouwd en de meeste aanwezigen gebruiken waarschijnlijk één of meerdere producten van Microsoft. Hier is niets mis mee. Wat wel mis is, is dat Microsoft met een marktaandeel van ruim 90 procent een monopolie in handen heeft. Zij vindt het absurd dat juist de overheid dit monopolie bevordert. Het gebruik van *open-source software* heeft nog meer voordelen: de broncode is beschikbaar en applicaties kunnen beter worden geschreven. Verder heeft een onderzoek van de EU uitgewezen, dat een open source tenminste 25 procent van de kosten voor software kan besparen. Ze vraagt zich af waarom de programmacommissie heeft besloten dit wijzigingsvoorstel af te wijzen. Bij de begrotingsbehandeling Economische Zaken heeft de Tweede-Kamerfractie (samen met GroenLinks) precies dezelfde motie ingediend. Over wijzigingsvoorstel 7.4 merkt zij op dat kernfusie niet te vergelijken is met kernsplitsing. Kernsplitsing is zeer gevaarlijk en heeft radioactieve restproducten. Kernfusie is echter ongevaarlijk en heeft als restproduct slechts helium en levert een veelvoud aan energie. Zij vraagt zich af of de programmacommissie kernfusie als serieus en milieuvriendelijk alternatief heeft bekeken en wat de motivatie is hier niets mee te doen.

Margriet Twisterling (Zwolle) heeft twee voorstellen. Voorstel 4.1, inzake zorg: preventie staat bij de SP op een belangrijke plaats. In dit kader vraagt zij de aandacht om natuurgeneeswijzen serieus te nemen. Dit omdat bij natuurgenezers preventie als primair uitgangspunt wordt genomen, in tegenstelling tot de reguliere gezondheidszorg. Die is gericht op het genezen, in plaats van op het voorkomen van de ziekte. Op dit moment bepalen de diverse zorgverzekeraars in Nederland welke geneeskundige hulp vergoed wordt. De een betaalt behandelingen als acupunctuur wel uit, de andere niet. Deze willekeur moet de SP afwijzen. Niet de zorgverzekeraars moeten bepalen wat goede zorg is, de overheid dient de kwaliteit vast te stellen. Het voorstel is tot een kwaliteitskeurmerk te komen, waardoor burgers weten of ze door een goedgekeurde arts behandeld worden. Reguliere arts en natuurgenezer dienen beiden gekeurd te worden. Alle geneeskundigen dienen minimaal een opleiding te volgen op HBO-niveau, in de medische basisvakken waardoor een kruisbestuiving kan ontstaan tussen beide wetenschappen. Natuurgeneeskundige opleidingen op HBO niveau dienen erkend te worden. De overheid moet zich gericht gaan bemoeien met de kwaliteit van de zorg en die op alle fronten regelmatig controleren. Kwaliteit moet worden gewogen aan de resultaten op lange termijn. Iedereen weet dat, wanneer je een aspirine neemt, de hoofdpijn overgaat. Maar waarom krijg je elke keer hoofdpijn? De oorzaak, daar wordt in de reguliere geneeskunde veel minder aandacht aan besteed als in de natuurgeneeskunde. Daarom boeken natuurgenezers op lange termijn vaak heel goede resultaten. Omdat zij traceren waar de oorzaak ligt en vervolgens preventief behandelen. Het kopje boven het voorstel is: natuurlijke geneeswijze als complementaire geneeswijze, aanvullend dus op de bestaande gezondheidszorg. Maar dan wel zonder kwakzalvers en met een keurmerk voor allen, zodat elke burger verzekerd is van goede zorg in alle disciplines, waar hij dan ook hulp zoekt. In voorstel 5.15 willen zij het stukje over taalverwerving en inburgering in herkomstlanden schrappen. Zij denken dat dit onuitvoerbaar is en rechtsongelijkheid veroorzaakt tussen mensen. Als voorbeeld: een partner uit Marokko moet misschien wel duizend kilometer reizen voor de taalcursus, wanneer die in Cassablanca wordt gegeven. Naast de reiskosten zal de partner dan ook overnachtingkosten moeten betalen. De inkomens in Marokko liggen op een heel ander niveau dan in Nederland en het is goed denkbaar dat minder draagkrachtigen hiervan moeten afzien vanwege de kosten. De SP is voorstander van gezinshereniging, maar werpt met dit voorstel een blokkade op met weinig geld. Voorstel 5.16, taalscholen, zouden zij graag uitgebreid zien met een kwaliteitsvoorwaarde. Tevens vraagt zij aandacht voor voorstel 5.17, segregatie.

Arie Stuivenberg (Leidschendam Voorburg) heeft namens zijn afdeling, met veel waardering voor de commissie, toch gemeend zes wijzigingsvoorstellen te moeten indienen. Hij vraagt speciale aandacht voor één daarvan: voorstel 4.13, pagina 17 en 10 van het wijzigingsvoorstellenblad. Dit voorstel gaat over het terugdringen van het alcoholgebruik, met name onder jongeren. Het voorstel is tweeledig: enerzijds zijn zij van mening dat alleen de verkoop van alcoholhoudende dranken beneden de 18 jaar, beperkend tot de licht

alcoholhoudende dranken, niet voldoende is. Wanneer ernst gemaakt moet worden met het terugdringen van alcoholgebruik onder jongeren, moet men bedenken dat het alcoholpercentage van sterke drank toch tot 15 procent loopt. Hier zitten de limonadedrankjes bij, die met name voor de jongeren een probleem veroorzaakt. Dit deel zouden zij graag onder de aandacht brengen. Wat betreft het speciaal adverteren voor de jongeren is het programma verregaand. Dit deel trekken zij terug.

Lau Kanen (Veldhoven) vraagt aandacht voor vijf punten: arbeid voor WAO'ers, de staatsschuld, het top-tarief in de belasting, de hypotheekrenteaftrek en het prestatieprincipe in het hoger onderwijs. Hoewel voorzitter van een afdeling, spreekt hij op persoonlijke titel. Dit daar er in verband met tijdgebrek geen mogelijk is geweest het programma samen te bespreken. Hij heeft geen wijzigingsvoorstellen ingediend, maar wil alleen gedachten beïnvloeden. WAO'ers aan de slag, staat er in het programma. Het plan om middelgrote en grote werkgevers te verplichten 5 tot 7 procent van hun arbeidsplaatsen open te stellen voor arbeidsgehandicapten is zijns inziens tot mislukken gedoemd. De op concurrentie gebaseerde markteconomie past niet of slecht bij mensen met arbeidsbeperkingen. Daarom zal de overheid voor WAO'ers werkgelegenheid moeten scheppen. Staatsschuld en maatschappelijke schuld: anders dan Zalm is hij niet voor versnelde aflossing, maar wel voor een stelselmatige en continue aflossing van de grote staatsschuld. Deze moet gewaarborgd zijn. Het belastingstelsel: een belastingsschijf van 72 procent is zijns inziens slechts geschikt voor heiligen en engelen en niet voor mensen. De hypotheekrenteaftrek: de overheid – zeker een socialistische – kan het zich niet permitteren contractbreuk te plegen. In alle gevallen zal men veranderingen geleidelijk moeten invoeren. Bedenk wel: een verzwaring van hypotheeklasten voelt in de praktijk hetzelfde aan als een loonsverlaging of een verlaging van de uitkering. Overigens is hij van mening dat er geen financiële belemmering mag zijn voor deelname aan het hoger onderwijs. Hij steunt amendement 8-20 van Zutphen. Het prestatieprincipe moet echter gehandhaafd worden. Een prestatieplicht werkt alleen frustrerend en selecterend voor luie en te hoog grijpende studenten. Dit is prima, want die horen in de betreffende opleiding niet thuis. Afschaffing van het prestatiebeginsel zal leiden tot terugkeer van de eeuwige student en grote verspilling van energie, tijd en geld.

Peter Verschuren (Groningen) is het in grote lijnen eens met het programma. Tevens verzoekt hij om een toelichting op een aantal afwijzende adviezen op een aantal door hem ingediende amendementen. Eén betreft het verbod aan onderzoeksinstituten om aan kernenergieonderzoeken mee te werken, daar socialisten nooit tegen onderzoek en wetenschap kunnen zijn en kernenergieonderzoek gebruikt kan worden om het afvalprobleem op te lossen. Het tweede betreft punt 8.6, toevoegen van het vak omgangkunde, hij verwijst hierbij naar de uitgebreide discussie op de website naar aanleiding van de toestanden in Venlo bij het onderwijs. Inzake het bibliotheekamendement, 12.2, meent hij dat het lenen van boeken in een beschaafd land gratis moet zijn. De kosten die hiermee gepaard gaan moeten wel te dekken zijn. Betreffende punt 8.4, differentiatie van het collegegeld, wordt op grote schaal actie gevoerd. Het is daarom ook redelijk in het programma op te nemen dat de SP daar tegen is.

Ron Blom (Utrecht) heeft 3 amendementen ingediend. Inzake voorstel 3.2, pagina 9/10, over werk en inkomen vakbond, wordt het begrip brede vakbeweging gebruikt. Hij vindt dat dit hier niet gepast is. Onder brede vakbeweging wordt verstaan een vakbeweging die zich ook bezighoudt met internationale solidariteit, woonlasten, milieu, etc. Hij vindt dat het aan de overheid/werkgevers is dat dit beperkt wordt. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat de vakbondsleiding, die het paarse poldermodel mede ondersteund heeft, zelf besloten heeft zich te versmallen op alleen arbeidsvoorwaarden en een deel van de brede vakbeweging opgegeven heeft. Hij stelt voor dit door een door hem voorgestelde passage te vervangen, namelijk: 'De SP vindt het belangrijk dat werknemers zich organiseren in vakbonden. In die bonden komen SP leden, samen met anderen op, voor een brede strijd bare en democratische vakbeweging.' Een tweede voorstel gaat over de uitbreiding van de EU, 19.3, pagina 60. Het heeft hem verbaasd uit de media te moeten vernemen dat de SP heeft ingestemd met uitbreiding van de EU. Wanneer alle criteria en het programma nagelopen zou worden, moet men concluderen dat er geen sprake is van referenda in de Oost-Europese landen, geen minimalisering van de Europese superstaat plaatsvindt, geen einde komt aan het rondpompen van geld. De conclusie moet zijn dat de SP niet kan instemmen met uitbreiding van de EU. Er wordt echter iets anders besloten. Tenslotte

het instellen van een parlementaire enquêtecommissie, inzake het stopzetten van de privatiseringen, amendement 20.2. Het bevreemdt hem dat hier, onder het kopje moratorium op privatiseringsplannen, wordt voorgesteld een parlementaire enquêtecommissie in te stellen, wanneer op grond van het beginselprogramma en verkiezingsprogramma wordt vastgesteld dat de SP privatiseringen wil stoppen en terugdraaien. Tevens begrijpt hij niet dat dit wordt overgelaten aan een parlementaire enquêtecommissie die ingesteld wordt, waar ook partijen aan zullen deelnemen die in het verleden hiermee ingestemd hebben.

Meta Meijer (Amsterdam) is verbaasd over het feit dat er nog zoveel wijzigingsvoorstellen behandeld moeten worden. Dit temeer om het feit dat er gesproken wordt over een programma wat reeds eerder behandeld is. Zij vindt dat de partij de standpunten zo goed heeft bepaald dat er heel weinig over gezegd zou hoeven worden. Toch wil de afdeling één punt onder de aandacht brengen: het PGB. Hier wordt namelijk geen enkele woord aan gewijd. Dit budget krijgen mensen die zorg nodig hebben. Ze krijgen een som geld in handen en moeten vervolgens zelf die zorg inkopen. Dit persoonsgebonden budget wordt hen verkocht onder het mom dat het goed is hen zelf voor die zorg te laten kiezen en waar ze die inkopen. De werkelijke reden is volgens de afdeling het tekort in verzorgend personeel. Het is een pleister die de overheid wil plakken om onder de verantwoordelijkheid, om zorg te verlenen, uit te komen. In de praktijk blijkt het PGB voor veel mensen slecht te functioneren. Naast de vervelende omstandigheid dat ze een handicap hebben, worden ze tot werkgever gemaakt. Veel mensen kunnen dit niet aan en het is de vraag of ze daadwerkelijk aan die zorg kunnen komen. Dit neveneffect wil zij onder de aandacht brengen. Het is een overheidsverantwoordelijkheid dat de zorg wordt gegeven. Het PGB is geen oplossing, maar het afschuiven van deze verantwoordelijkheid. Zij stelt voor enkele regels hierover op te nemen in het programma.

Nico Heijmans (Den Bosch) wil het niet hebben over een wijzigingsvoorstel, maar het congres oproepen haar steun te geven aan het volledige verkiezingsprogramma. Het is een realistisch programma, dat op de korte termijn probeert heel veel zaken te verwezenlijken, die passen in de strijd voor een rechtvaardige samenleving zoals beschreven in het beginselprogramma ‘Heel de Mens’. Hij is blij dat er in dit programma geen al te grote wijzigingen zitten. Hij schrikt van de ‘spierballentaal’ en pogingen om in de gunst te komen, die de andere partijen inzetten. Het gaat dan over het herinvoeren van de doodstraf, de *zerotolerante* kampementen, zware straffen, criminele Marokkanen met een Nederlands paspoort naar huis sturen, preventief fouilleren, etc. Dit allemaal om de gunst van de kiezer te winnen. Hij is blij dat de SP in haar verkiezingsprogramma zichzelf is gebleven. Wanneer het om veiligheid gaat moet de nadruk gelegd worden op het aanpakken van zaken als onveiligheid en het bij de wortel aanpakken daarvan. Bij de komende verkiezingen wordt de SP waarschijnlijk een grote partij. Dit is vooral ook te danken aan het feit dat de SP gewaardeerd wordt om de consequente standpunten, de consequente uitgangspunten en het vasthouden daaraan, of hier nou een meerderheid van de bevolking voor of tegen is. In dit verkiezingsprogramma gebeurt dit opnieuw, het is consequent, realistisch in het heden, met de durf idealen voor de toekomst te hebben. Met dit programma is de SP nog steeds een socialistische partij, die op de juiste koers zit en die juiste koers is de ‘Eerste Weg Links’.

Bob Ruers (voorzitter) dankt alle sprekers voor hun inbreng en geeft het woord aan Riet de Wit.

Riet de Wit (voorzitter) schorst voor ongeveer vijftien minuten en verzoekt de 25 gekozen kandidaten naar beneden te gaan voor een gezamenlijke foto. Na de pauze worden de stemgerechtigde afgevaardigden verzocht in de zaal plaats te nemen en de afgevaardigden zonder stemrecht op het balkon. Dit omdat het voor de stemcommissie moeilijk is het balkon te overzien.

Beantwoording en reactie van de programmacommissie in eerste termijn

Bob Ruers (voorzitter) heropent de beantwoording en reactie van de programmacommissie en geeft het woord aan de programmacommissie.

Vincent Mulder (Hengelo) is het er mee eens dat op de woorden van vandaag daden van morgen moeten volgen. De daad bij het woord voegen en het programma aan de man/vrouw brengen. Het is goed dat sprekers gememoreerd hebben dat de 'Eerste Weg Links' niet naar beneden maar naar boven gaat. De SP is de partij van de wederopbouw, die gaat omhoog en niet van de afbraak, dan moet je bij andere partijen zijn. Wat opgevallen is, is dat ook in de wijzigingsvoorstellen weinig onzin staat. Het is goed om te zien dat goed is nagedacht op allerlei niveaus. Men moet zich realiseren dat het verkiezingsprogramma een middel is om een doel te bereiken. Dit betekent dat er niet eindeloos kan worden doorgegaan alles op te schrijven in het verkiezingsprogramma. Het is een goed uitgebalanceerd programma. Er is nog tijd om nieuwe plannen te ontwikkelen, waarmee naar de burgers zal worden gegaan. Niet iedereen hoeft het dikke programma te lezen, het verkorte programma is uitermate geschikt. Inzake de procedure merkt hij op dat ervoor is gekozen om een nieuw programma te maken. Intern wordt gesproken van een update, maar naar buiten toe is ervoor gekozen een nieuw programma te presenteren. Het is inderdaad zo dat heel veel hetzelfde is gebleven. Als er op dit moment één ding is dat het bij het publiek goed doet, is dat je op de SP kunt vertrouwen. De SP verzet haar petje niet elke keer, maar heeft een mening en houdt die vast. Hij dankt voor de toelichting op alle voorstellen, het programma en de complimenten. Er is inmiddels geconstateerd dat de programmacommissie goed gewerkt heeft, maar soms op een aantal punten te snel is geweest. Ook heeft de commissie zich ervan laten overtuigen dat het op een aantal punten goed is het advies bij te stellen. Amendement 2.6 zal overgenomen worden, omdat dit erg verstandig is en hetgeen de commissie eronder gezet had erg dom was. De gedane voorstellen sporen wel met de principiële keuze van de SP, voor menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Dit betekent dat de commissie hecht aan de voorliggende tekst. De SP kan slechts uitdelen hetgeen betaald en waargemaakt kan worden. De eerste weg links is radicaal maar vooral ook redelijk, het kan allemaal. Het is geen doodlopende, maar een hoopgevende weg geworden. In het brede besef dat wij allemaal graag willen dat dit land morgen beter wordt dan vandaag, heeft de programmacommissie dit actieprogramma geschreven. We weten dat het kan, dat het betaald en gerealiseerd kan worden. Hij adviseert de stemgerechtigden goed naar het advies van zijn collega's, hoe deze commissie de adviezen wil verbeteren, te luisteren. Tevens verzoekt hij hen goed na te denken over de bijstelling van het programma. Hij kan uiteindelijk leven met alles wat zij zullen beslissen.

Agnes Kant reageert op een aantal suggesties en voorstellen. Zij kan echter niet ingaan op alle suggesties en voorstellen. De reden om heel veel voorstellen niet over te nemen, is dat ze te uitgebreid zijn of te specifiek. Dit geldt bijvoorbeeld voor de eerstelijns gezondheidszorg. Er staat reeds in het verkiezingsprogramma, dat de eerste-lijnteams versterkt moeten worden in de wijken en dat er veel meer samengewerkt moet worden. Dit nog meer uitbreiden wordt te gedetailleerd. Wel is zij het eens met de inhoud van het voorstel. Wat de commissie wel toegevoegd heeft gaat over de schaalvergroting van de huisartsenposten. Dat is een ongunstige ontwikkeling en maakt de zorg onbereikbaar voor mensen. Waar het gaat om andere zaken over eerste lijn en hoe dit beter moet in de wijken, geeft zij aan dat een ouderenplan opgesteld zal worden. Het wettelijk recht op zorg op tijd is iets wat aan het verkiezingsprogramma is toegevoegd. De reden hiervoor is dat zij had vernomen dat men in Denemarken zo'n wettelijk recht op zorg op tijd heeft. Het is absoluut niet de bedoeling dat hier claims uit voortkomen. De bedoeling is dat mensen dat recht op zorg op tijd hebben, maar ook krijgen. Het is niet de bedoeling dat ze deze zorg niet krijgen en vervolgens een som geld krijgen via claims. In Denemarken is een wet ingevoerd, die heet 222. Dat wil zeggen: als je een levensbedreigende ziekte hebt, is een ziekenhuis verplicht je binnen twee weken onder behandeling te stellen van een specialist. Binnen twee weken wordt vastgesteld wat de problemen zijn en binnen twee weken wordt de behandeling in gang gezet. Wanneer zo'n wet bestaat kan de vreselijke situatie zoals die bestaat Nederland, dat iemand kanker heeft en maanden moet wachten voor de behandeling begint, niet voorkomen. Om deze reden pleit de commissie voor wettelijk recht op zorg op tijd bij levensbedreigende

ziekte. Dit voorstel zal zij volgende week in de Tweede Kamer al gaan doen, wanneer dit aangenomen wordt.

Het volgende punt is de alternatieve geneeswijze, waarover op het vorige congres reeds uitgebreid is gediscussieerd. De zaken die hierover gezegd zijn: meer aandacht voor preventie, de verantwoordelijkheid van de overheid, kloppen ook met het standpunt zoals de SP in de Kamer altijd verkondigt. Toch wil zij aanraden het voorstel, zoals het er nu ligt, niet aan te nemen. De toevoeging die voorgesteld wordt is: natuurgeneeswijze als complementaire geneeswijze te zien en in het verkiezingsprogramma te zetten. Dit gaat echter iets te ver. Wat de SP onder geneeskunst verstaat is: die behandelingen en therapieën waarvan op grond van degelijk onderzoek de werking en het nut is aangetoond. Over het punt: managers in de zorg is niets gezegd. Toch wil zij er iets over zeggen, omdat er een voorstel ligt dit uit het verkiezingsprogramma te halen en het aantal managers van buiten de zorg te schrappen. Zij is hier echter niet voor en wil de stemgerechtigden op het hart drukken dit te handhaven. Het feit dat een manager niet uit de zorg komt, hoeft niet altijd iets over de kwaliteit van de manager te zeggen. Als je goed je oor te luisteren legt bij de mensen die werken in de zorg, is dit wel heel vaak het geval. Of iemand die zelf in de zorg gewerkt heeft de zorgt managet. De experimenten met de marktwerking in de thuiszorg hebben dit aangetoond, toen kwamen de managers van buiten met hun leasebakken en grote kantoren. Het zijn ook de managers van buiten die directeur zijn geworden van een ziekenhuis en die de fusiegolf met de ziekenhuizen voort hebben gebracht. Zij vraagt zich af, wanneer zij discussie voert over het behoud van kleine ziekenhuizen, waarom die managers van die ziekenhuizen dit zo graag willen. Uit zorgoogpunt moet je fusies helemaal niet willen. Zij denkt dat ze dit willen, omdat ze dan een groter kantoor krijgen, met een groter bureau, een leren fauteuil en een nog groter salaris. Iets dat na de vorige keer is toegevoegd aan het programma is een blokje over vrouwenmishandeling. Het is toegevoegd omdat dit – helaas – nodig is om daar specifiek aandacht voor te vragen. Bijna 40.000 vrouwen melden zich die mishandeld worden en hun huis ontvluchten. Bij de vrouwenopvang worden elk jaar dertienhonderd van deze vrouwen afgewezen wegens plaatsgebrek. Hoezo geen maatschappelijk probleem? Zo’n probleem verdient in het SP-programma specifieke aandacht. Hetzelfde geldt voor de kindermishandeling. Elke week overlijdt er gemiddeld één kind aan kindermishandeling. Het is duidelijk dat zo’n prangend vraagstuk extra aandacht vraagt in het verkiezingsprogramma. (Zij is onlangs op een congres over kindermishandeling geweest, waar elfhonderd mensen aanwezig waren.) Zij heeft hier voorgelezen hetgeen in het SP-verkiezingsprogramma staat. De mensen waren daar zeer content mee. De SP is de enige partij die zo expliciet opkomt voor kinderen die mishandeld worden. Ze is het ook eens met de spreekster uit Den Haag, die zei dat het systeem uit Zweden toegepast moet worden. Zij kan haar geruststellen: het voorstel zoals het letterlijk in het verkiezingsprogramma staat, namelijk ‘Kinderen hebben recht op een opvoeding zonder geweld’ is het voorstel zoals het in Zweden in de wet staat, met hele positieve gevolgen voor die kinderen. Zij stelt voor dit zo te handhaven. Tevens is zij het eens met de opmerkingen die gemaakt zijn en het voorstel dat er ligt over de jeugdzorg. Ook hiervoor geldt: het gaat wat ver en is wat specifiek om het zo in het verkiezingsprogramma uit te breiden. Heel veel van deze zaken staan in het boekje ‘Alles kids?’, dat als het verkiezingsprogramma wordt aangenomen, nog recht overeind staat. Inzake de opmerking over jeugdgevangenissen, verwijst zij naar het mondeling vragen uur van afgelopen week. Kinderen die in een jeugdgevangenis terechtkomen, terwijl ze hulp nodig hebben vanwege vertoond gedrag en niet veroordeeld zijn, komen terecht tussen kinderen die anderen vermoord en verkracht hebben. Jan de Wit heeft hierover keihard aan de bel getrokken. Inzake het voorstel over de Breezers is het standpunt dat de grijpbaarheid voor alcoholische dranken en tabak voor jongeren teruggedrongen moet worden en daarom ook het aantal verkooppunten teruggebracht moet worden. Er moet een reclameverbod komen, een reclameverbod voor breezers zit hier automatisch in. Zij zou op zich met het voorstel kunnen instemmen, maar laat de keuze aan de stemgerechtigden. Het voorstel zoals het er nu ligt is het terugdringen van verkooppunten van alcohol, niet alleen voor sterke drank maar voor alle alcoholische dranken. Wanneer dit voorstel wordt aangenomen kan men niet meer bij de Albert Heijn een biertje kopen. Inzake de handel in harddrugs werd gezegd dat er nu in staat: de strafbaarheid van de handel in harddrugs wordt aangepakt. De vraag hierbij was: ‘Gaan wij dan niet net als de VS naar een war on drugs?’ Nee, op een andere manier. Wat de SP niet wil, is degenen die er slachtoffer van zijn, aanpakken. Niet de mensen die harddrugs gebruiken nog verder de goot in drukken of die strafbaar stellen, dat is niet de bedoeling. Wat aangepakt moet worden zijn de

criminelen, die anderen hiermee ten gronde richten. Dat wil ik graag zo houden. Als het gaat om het Persoons Gebonden Budget is zij het met de spreker eens. Wederom is echter de vraag of dit in een verkiezingsprogramma opgenomen moet worden. Er zijn ook veel mensen die er positieve ervaringen mee hebben. Het is van belang te discussiëren over het feit, hoe we zonder een PGB gehandicapten en ouderen en iedereen die zorg nodig heeft, voldoende keuze kunnen geven.

Integratie: het hoofdstuk is aangepast naar aanleiding van het in de tussentijd uitgebrachte Deltaplan. Hierbij is de stellingname over het faal- en integratiebeleid nog beter gekoppeld aan concrete alternatieven. Deze zijn vooral te zoeken bij het gemengd wonen en gemengd onderwijs. Bij inburgering in eigen land van herkomst werd een kritische noot geplaatst. Toch is zij er erg voor dit voorstel wel in het verkiezingsprogramma te handhaven. Het is voortgekomen uit alle gesprekken die met allochtonen gevoerd zijn, toen het Deltaplan tot stand is gekomen. Het is niet bedoeld als barrière. Het gaat er om mensen, die naar Nederland komen, meer kans te geven op integratie. Wij denken dat dit er een goed voorstel voor is.

In het hoofdstuk over samenleving en integratie staat een apart hoofdstukje criminaliteit. Er is voor gekozen om alles wat te maken heeft met dit hoofdstuk, in dit hoofdstuk te zetten. Er staat ook iets over wonen en onderwijs, waarom dan niet over criminaliteit onder allochtone jongeren? Tot slot zit er een heel nieuw hoofdstuk in het verkiezingsprogramma over mensen met een handicap. Zij vindt het een schande dat dit er voorheen niet in stond. Het behoeft de nodige aandacht. Er zijn nog een aantal goede aanvullende suggesties gekomen, die allemaal overgenomen zullen worden. Dit geldt voor één suggestie niet, maar bij nader inzien toch wel. Het was de bedoeling om 18.4, arbeid en gehandicapten, van de afdeling Delft eerst af te wijzen. Dit omdat de commissie dacht dat het overbodig was, omdat het ook in hoofdstuk 3 staat. Omdat, wanneer het gaat om de positie van gehandicapten, niets overbodig is, is besloten voor te stellen dit toch op te nemen. Er is helaas nog heel veel te doen als het gaat om de positie van gehandicapten. Het is fantastisch dat het nieuwe hoofdstuk over gehandicapten erin staat. Wat nog veel mooier is, is dat er een groep gehandicapten SP'ers is die dat gaat bevechten in de maatschappij. Die actie gaat voeren, die stickers gaat plakken waar het niet toegankelijk is en die gewoon aan de ketting gaat liggen, als ze ergens niet in kunnen. Zij is trots mensen in de partij te hebben die dat lef hebben.

Harry van Bommel zal zes hoofdstukken behandelen, te beginnen met het hoofdstuk over onderwijs. Daar waar een advies komt die afwijkt van de tekst zoals die thuis is ontvangen, zal hij amendementnummers expliciet noemen. Ook zal hij dit doen wanneer hij in wil gaan op opmerkingen gemaakt door sprekers.

Er is terecht veel aandacht voor de onderwijsparagraaf, omdat in de sector onderwijs gelijkheid van kansen gecreëerd kan worden of bedreigd wordt. Voorstellen die gelijkheid van kansen of de toegankelijkheid van het onderwijs verbeteren, adviseert het partijbestuur in zijn algemeenheid aan te nemen. Bij voorstel 8.4, differentiatie van collegegelden, is het advies dit amendement over te nemen. In de Kamer is inmiddels ook een voorstel daartoe ingediend. Met het voorstel onder 8.20, om de collegegelden volledig af te schaffen, is het partijbestuur het in beginsel eens. Het staat ook in de lange termijnvisie. Wanneer dit voorstel nu in dit programma opgenomen zou worden, zou hiermee een financieel gat geschoten worden in het verkiezingsprogramma. Er wordt gekozen voor het stapsgewijs afschaffen van het collegegeld door het verhogen van de aanvullende beurs. Een voorstel dat in het verkiezingsprogramma zit. Om meer armslag te krijgen in het onderwijs, wordt voorgesteld de middelen voor computeronderwijs (ICT) vrij besteedbaar te maken. Er zijn nog middelen in de begroting en het partijbestuur vindt dat die naar de scholen moeten en de scholen de vrijheid van besteding te geven. Dit doet recht aan het idee dat de leerkracht de centrale figuur blijft in het onderwijs, onvervangbaar door computers. Computers zijn er slechts ter ondersteuning. Ingrijpende onderwijsvernieuwingen, zoals bijvoorbeeld voorgesteld door de afdeling Rotterdam, om te komen tot een nieuwe structuur voor het beroepsonderwijs: het partijbestuur adviseert om dergelijke voorstellen af te wijzen. Er moet rust komen aan het onderwijsfront en extra investeringen. Daaraan wil hij prioriteit geven. De ruime aandacht voor het VMBO wordt toegejuicht. Toch wil het partijbestuur nu niet verder gaan dan nu in het conceptprogramma wordt gedaan. De daar voorgestelde maatregelen zouden reeds enorme verbeteringen betekenen en kunnen rekenen op draagvlak in het onderwijsveld. Bovendien wordt een onderwijsconferentie gepland, om te praten over de problemen die er zijn in het VMBO, en zo mogelijk zelfs nog voor de verkiezingen. Met betrekking tot 8.16, in tegenstelling tot wat in de gedrukte tekst staat, wil de partijraad dit amende-

ment niet aannemen en roept op dit amendement af te wijzen. Er is een vierde leerweg en er dreigt – dat is de essentie van het voorstel – een vijfde leerweg te komen. Vandaar dat het partijbestuur de tekst graag zo wil houden als hij is. Het advies is: amendement 8.16 af te wijzen.

Voorstellen uit Uden en Groningen die de onafhankelijkheid van Universiteiten versterken, sluiten goed aan op de kijk op onderwijs en wetenschap en verdienen de steun van het congres. Er is een amendement ingediend, met betrekking tot de brede school. De partijraad roept op het amendement omtrent de brede school – een containerbegrip wat zo’n beetje alles kan omvatten – niet aan te nemen. We zijn er voor dat ook in kleine kernen scholen blijven bestaan. Daar waar er bibliotheken en andere voorzieningen zijn die een zelfstandig bestaan leiden op dit moment, daar knokken wij voor. De brede school wordt ook misbruikt om andere problemen op te lossen – bijvoorbeeld problemen rond de jeugdzorg – en de partijraad vindt het te gemakkelijk via de brede school allerlei voorzieningen te redden. We zijn voor het in stand houden van die voorzieningen en willen het basisonderwijs niet opzadelen met nog meer taken dan het nu al heeft. Inzake hoofdstuk 9, verkeer en vervoer, hecht het partijbestuur eraan voorstellen die het algemeen belang van het openbaar vervoer onderstrepen en concrete acties van de partij op te nemen. Voorstellen die het programma groener maken, zoals in Alkmaar het gebruik van autogas en in Leiden ten aanzien van files, worden van harte aanbevolen. Een socialistische partij is links en dus ook groen. Dat is immers in algemeen belang, wat anderen daar ook van mogen zeggen. Voorstellen met betrekking tot hoofdstuk 11, veiligheid, door meer toezicht raad het partijbestuur van harte aan. Maar dit betekent niet dat er automatisch meer cellen nodig zijn, zoals Leiden voorstelt. Voorkomen blijft beter dan genezen. Hij roept op het amendement over de extra cellen niet over te nemen.

Op het punt van cultuur, hoofdstuk 12, zijn verschillende voorstellen ingediend. Het partijbestuur vindt enkele voorstellen overbodig, omdat vaak met andere woorden wordt gezegd wat reeds in de tekst staat. Hij noemt amendement 12.2 over het leengeld per boek. Groningen stelt voor het lenen van boeken gratis te stellen. Dat is hetzelfde als leengeld afschaffen. Wellicht bedoelt Groningen dat iedereen een gratis bibliotheekkaart moet krijgen. Als dat bedoelt wordt, wordt deze mening niet gedeeld. Ook dat zou een enorme aderlating zijn financieel gesproken. De voorstellen zoals ze nu gedaan zijn, het afschaffen van leengeld en het versterken van bibliotheken als zodanig, zou al een belangrijke verbetering zijn. Een interessante toevoeging betreft wel het voorstel uit Uden, met betrekking tot het doorbreken van de eenvormigheid van woonwijken door diversiteit in de architectuur. Iedereen die wel eens een Vinexlocatie bezocht heeft, weet dat dit geen overbodig voorstel is. Het partijbestuur beveelt dit amendement (12.9a) van harte aan. Voorstel 12.3, met betrekking tot de WIK is, in duur te variëren. Alhoewel dit een voorstel is waarover het partijbestuur graag zou willen doorspreken, roept dit voorstel zoals gedaan meer vragen op dan in het programma beantwoord kan worden. Welke disciplines dan en welke duur dan? Vandaar dat het voorstel wordt gehouden zoals het is, maar over de inrichting van de WIK en wellicht ook over het voorstel wil de partijraad graag doordiscussiëren. Het is bekend dat op verschillende terreinen werkgroepen georganiseerd worden. Dit is een voorstel dat in de werkgroep cultuur, werkgroep positie kunstenaars nog eens goed tegen het licht gehouden zou moeten worden. Over de WIK wordt in de Kamer verder gesproken. De partijraad stelt voor amendement 12.7, monopolie op software, -anders dan in de tekst- wel over te nemen. Een voorstel dat past bij gedachten die wel uitgesproken zijn in de Kamer, maar nog niet hebben geleid tot concrete voorstellen. Eerder is de positie van Microsoft – met betrekking tot onderwijssoftware- al gehekel. Met betrekking tot migratie, hoofdstuk 14, wil het partijbestuur op het punt van zorg voor illegalen vooral aandacht voor kinderen. In het bijzonder onderwijs, actueler dan ooit omdat er door allerlei rechtse partijen voorstellen worden gedaan die rechten van kinderen onderuit halen. Het partijbestuur wil dit niet doen door het in het leven roepen van nieuwe initiatieven, zoals het door Den Haag voorgestelde onderwijskoppelingsfonds. Maar door de nadruk te leggen op goed onderwijs voor iedereen, zonder te kijken naar de achtergrond van de ouders. Geen uitzonderingspositie voor kinderen van illegalen. Kinderen van illegalen moeten in het reguliere onderwijs gewoon aandacht, zorg en onderwijs krijgen. Hiervoor is geen onderwijskoppelingsfonds nodig, de school moet open staan voor iedereen.

Hoofdstuk 19, vrede, veiligheid en ontwikkeling. Voorstellen om afscheid te nemen van de EU of de uitbreiding daarvan te blokkeren doen geen recht aan de staat van de EU of van het standpunt van de SP. Ja, de EU moet grondig worden verbouwd, maar dit staat los van de uitbreiding. De uitbreiding en de verandering van de EU zijn twee verschillende zaken. Het partijbestuur steunt de uitbreiding en verwelkomt de medestanders in Oost-Europa, die net als de SP willen knokken voor een sociaal Europa, dat uitgaat van de belangen van

burgers in plaats van de belangen van bedrijven. Alle opmerkingen die zijn gemaakt over referenda, landbouwsubsidies, de Europese superstaat, worden gesteund, maar hoeven niet te leiden tot een verwerping van de uitbreiding of een wijziging van het programma. De discussie over de verandering van de EU komt volgend jaar aan de orde, als de resultaten van de conventie over de inrichting van de EU worden besproken. Alle opmerkingen zullen daar door de partijraad naar voren worden gebracht. De bijzondere aandacht die Rotterdam vraagt voor het Israëlisch-Palestijns conflict acht het partijbestuur terecht. Het advies luidt dan ook dat voorstel in essentie over te nemen. Via de initiatiefgroep 'Stop de bezetting' draagt de SP niet alleen in woord, maar ook in daad bij aan het uiteindelijke doel: de twee staten oplossing, een levensvatbaar Palestina en een veilig Israël. Dat vraagstuk lijkt actueler dan ooit. Het geeft bovendien uitdrukking aan de wens te komen tot echte internationale solidariteit. SP'ers zijn socialisten en dus bij uitstek internationalisten.

Ewout Irrgang: Pimpelpaars heeft de mond vol over de oplopende werkloosheid, maar tegelijkertijd schaft het vijftienduizend Melkertbanen af. Nuttig werk van onder andere conducteurs op de trams, conciërges in scholen of toezichthouders in de wijken. De SP vindt dit nuttig werk, dat vooral moet blijven maar betaald moet worden met fatsoenlijk loon voor fatsoenlijk werk. Niet afschaffen, maar gewone banen van maken. Allemaal en wel zo snel mogelijk. Alle wijzigingsvoorstellen die hierover zijn ingediend doen eigenlijk afbreuk aan dat principe. Het ingediende wijzigingsvoorstel over de haven in Rotterdam, 3.1, vond de Partijraad in eerste instantie te gedetailleerd. Bij nader inzien kan de partijraad het voorstel steunen en laat dit aan het congres over. Inzake het voorstel hetgeen de vakbond moet gaan doen, vindt de partijraad dat het verkiezingsprogramma aan moet geven wat de SP vindt dat de politiek moet gaan doen, niet wat de vakbond moet doen. Dit is de reden dat dit amendement niet overgenomen wordt. Behalve Melkertbanen vindt het partijbestuur dat ook de spaarlonen moeten blijven. Ook toegevoegd is een passage over kleine zelfstandigen, die mensen moet hard, lang en in grote bestaansonzekerheid werken. De MKZ-crisis heeft Nederland de ogen geopend over hoe ziek het Europees landbouwbeleid eigenlijk is. Dierenwelzijn is ondergeschikt aan handelsbelangen. De wijzigingsvoorstellen van Emmen en Utrecht om dit te veranderen, wil de partijraad graag overnemen. Wat betreft de jacht, rechts probeert met succes de goede veranderingen die waren aangenomen terug te draaien, blijft het standpunt dat de SP tegen de jacht is. Behalve wanneer er sprake is van gevaar voor de volksgezondheid of aantoonbare schade aan landbouwgewassen. Dit zal opnieuw in het programma opgenomen worden. Inzake biomassa is de partijraad het ermee eens dat verbranding van kippenmest geen groene stroom is. Zij is het er niet mee eens dat kippenmest etc. niet verbrand zou kunnen worden in elektriciteitscentrales. Daarom vindt de partijraad het wijzigingvoorstel te rigide. Als de normen voor de elektriciteitscentrales worden aangescherpt tot het niveau van afvalverbrandingsinstallaties, is de raad niet tegen het verbranden van deze materialen. Alleen is het geen groene stroom. Kernenergie is geen oplossing voor het broeikaseffect. Het klimaatprobleem wordt vervangen door het afvalprobleem. Ook kernfusie levert kernafval op. Kernfusie heeft tot nu toe nog geen watt aan elektriciteit opgeleverd en kan het onderzoeksgeld beter besteed worden aan zonne-energie en windenergie. Om deze redenen zijn de wijzigingsvoorstellen niet opgenomen. De kerncentrale in Petten wil de partijraad tijdelijk sluiten, omdat de koelinstallatie niet veilig genoeg is. Omdat er wel medische toepassingen zijn in Petten, wil de raad de centrale niet permanent sluiten. Er wordt momenteel gezocht naar volwaardige alternatieven. Het hier over handelende amendement zal derhalve niet worden overgenomen. De partijraad heeft er geen probleem mee in het programma te spreken van schandelijke woningnood. Het verkopen van sociale huurwoningen is geen oplossing voor de woningnood, het maakt de woningnood groter voor huurders en er komt per saldo geen woning bij. De essentie van het probleem is dat de woningbouw de afgelopen tien jaar ontzettend is ingezakt. De partijraad is tegen de verkoop van sociale huurwoningen en voor de woningbouw. Van woningnood zal in de verkiezingscampagne een groot item gemaakt worden. Er komt een plan tegen de woningnood: tijdelijk gebruiken van woningen die technisch nog bewoonbaar zijn door jongeren. De reden dat deze voor jongeren beschikbaar kunnen worden gesteld is, omdat de technische voorwaarden voor jongeren het makkelijkst zijn. De partijraad stelt voor accountants onder overheidscontrole te brengen en niet de zelfregulering die tot zoveel problemen heeft geleid. De hypotheekrenteaftrek wil de raad koppelen aan de nationale hypotheek garantie. Die bedraagt in 2002 200.000 euro, in 2003 225.000 euro. Dit is een voorstel waarbij de aftrek aan de grens van de NHG wordt gekoppeld, een bedrag dat ieder jaar wordt aangepast. De partijraad is voor een moratorium op privatiseren en een parlementair onderzoek daarnaar. De

‘Eerste Weg Links is haalbaar en betaalbaar, ’heeft het CPB een half jaar geleden doorgerekend. Ondertussen is de economische toestand gewijzigd, maar als uitgangspunt wordt gehouden dat de SP niet gaat potverteren. Socialisten zijn zuinige mensen en de SP zal de komende vier jaar werken aan een structureel begrotingsevenwicht.

Riet de Wit (voorzitter) dankt voor de inbreng en kondigt een kort intermezzo aan.

Intermezzo

Discussie wijzigingsvoorstellen in tweede termijn

Bob Ruers opent de tweede termijn van de discussie wijzigingsvoorstellen.

Tony Volger (Groningen) spreekt naar aanleiding van 19.3, uitbreiding EU. Geen instemming met uitbreiding van de EU. Ga je de eerste weg links, loop je met beide benen op de grond. Die Europese grond breidt zich uit, tien staten erbij in 2004. Deze uitbreiding is niet meer te stuiten, of we er nu mee instemmen of niet. Maar, tussen instemmen en politiek bewust onder ogen zien ligt een wereld van verschil. In de laatste Tribune wordt gesproken van instemming met de toetreding van tien nieuwe staten in Europa. Zien we die uitbreiding als iets positiefs, dan rekenen we buiten de economische waard. Want de grond waar wij met beide benen op staan, bestaat niet uit economische, maar uit parlementaire democratieën. De economie is niet gedemocratiseerd. Tijdens de oliecrisis bepaalde niet Den Uyl, maar Wagner wat inzake olievoorraden gelogen werd. Niet de Nederlandse regering maar Shell draait de kraan open of dicht. Wat garandeert ons dat het bij deze uitbreiding beter voor de tien zal uitpakken dan na de wende in Oost-Duitsland? Wat is in Oost-Duitsland het resultaat? Enorme werkeloosheid, in sommige dorpen zelfs meer dan 50 procent. De ontwikkelingen in de laatste decennia in Oost-Duitsland moeten we als een les beschouwen. Hij is tegen de instemming, maar niet tegen uitbreiding.

Cees Douw (Haarlem) wil een aanvulling van de commissie over het jeugd -en jongerenwerk. Het houdt 40 tot 60 procent minder criminaliteit onder jongeren in. Geef het jongerenwerk weer de plaats die het verdient! Hij complimenteert de commissie met de pagina over de gehandicaptenzorg.

Chandra Jankie (Haarlemmermeer) heeft een opmerking over de opleiding tot democraat, hoofdstuk 16, pagina 52, kinderen en jongeren. Zij stelt voor het in de basisvorming van kinderen mee te nemen en dit onderdeel te koppelen aan de normen en waarden discussie, zoals op pagina 7, hoofdstuk 2 staat aangekondigd. Zij stelt voor de renteaftrek te verhogen van 200.000,- naar 250.000,-. Dit houdt in dat er bijvoorbeeld een ziekenfondsgrens is van 65.000,-. Tweeverdieners die een modaal inkomen hebben kunnen vaak vijf maal hun inkomen lenen, waardoor ze al snel 550.000 gulden kunnen lenen. Zij stelt voor bijbaantjes van overheidsdienaren te beperken/verbieden.

En de klokkenluidersregeling, in het kader van het EU, uit te breiden naar de EU.

Harm-Jan Kamstra (Amsterdam) quote een uitspraak van oud politiek tegenstander Thorbecke: ‘Waarheen koerst hij, die niet voortdurend zijn ideaal voor ogen houdt?’ Tevens haalt hij aan wat Harry van Bommel hem eens heeft gezegd: wij zullen die verzorgingsstaat verdedigen, waar moet wederopbouwen, maar ons primaire doel blijft uiteindelijk die socialistische maatschappij. Hij vindt het nog steeds crimineel dat de Unilever, Shell, etc. de winst, die arbeiders maken in hun zakken steken. Hij vindt dat duidelijk uitgedragen moet worden waar de SP voor staat, namelijk het socialisme. Een maatschappij waarin de economie onder democratische controle is en waar de eigendomsverhoudingen niet meer vanzelfsprekend zijn. Hij vraagt het congres voor motie 1.1. te stemmen.

Bob Ruers (voorzitter) geeft aan dat de aanmeldingen voor de tweede termijn gesloten zijn.

Patrick Zomermeijer (Amsterdam) merkt op dat de SP de meest radicale partij is van alle partijen. Niet alleen is de SP de meest consequente verdediger van een sociale welvaartstaat, ook wil de SP een stap verder. Hier ligt een heel goed amendement voor, pagina 2, 1.1. We willen meer, we willen socialisme, we willen iets dat niet alleen te verwezenlijken is in 4 jaar. We willen ook wat alleen te verwezenlijken valt met actie van onderop, wat niet alleen afhangt van de verkiezingen, maar aankomt op het actief maken van leden. Dit moet ook in het verkiezingsprogramma terugkomen.

Jos Wilhelm (Apeldoorn): Het partijbestuur stelt voor amendement 8.5, alsook 8.7 over de bredeschool af te wijzen. Beiden pleiten voor de brede school. Het kan niet zo zijn dat de SP geen mening heeft, dat blijkt ook wel uit hetgeen mijnheer Van Bommel heeft gezegd. Brede scholen beogen zowel het onderwijs als de hulpverlening, de kinderopvang, jeugdgezondheidszorg en het sociaal-cultureelwerk dichter bij elkaar te brengen en te laten samenwerken. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de school voor alle ouders en kinderen een herkenbaar en vertrouwd punt in de omgeving is. Zij weet dat er binnen de SP aarzelingen zijn, omdat het een extra belasting voor het onderwijs zou betekenen. Zij denkt dat het onderwijs daar zelf bij is. Nu betekent het ook dat alle vragen van ouders omtrent uitkeringen, zorg om opvoeding voor kinderen ook veel tijd van het onderwijs vergt. Zij vindt het een gemiste kans als er niet minstens in het actieprogramma wordt vermeld dat de SP daar waar mogelijk de vorming van brede scholen zal stimuleren. Dit teneinde de kansen van kinderen op een succesvolle schoolcarrière -een carrière in meer dan alleen onderwijs op school- te vergroten. De brede school is juist een ontwikkeling waarbij geldt dat het geheel meer is dan de som van zaken.

Spreker gaat in op voorstel 2.1, pagina 3, over onderzoek naar stemmen via internet. Het voorstel is ingediend om dit te schrappen, hetgeen helaas wordt afgewezen. Hij wil de argumenten benadrukken. Er staat geschreven: 'De ervaring leert dat in de meeste gevallen kraken van dit soort systemen ook nog lukt.' Hij merkt op dat dit in alle gevallen lukt, het is nog nooit voorgekomen dat er een niet kraakbaar systeem bestond. Hij vindt het onderzoek overbodig: we weten dat het technisch mogelijk is, we weten dat er ook mensen zijn die het zouden willen en weten uit ervaring dat het technisch niet veilig te realiseren is.

Ron Blom (Utrecht) is niet tevreden met de beantwoording door Ewout Irrgang, omdat hij op twee kwesties niet is ingegaan. Inzake de brede vakbeweging staat een fout in de tekst. Wat hier staat is onzin. Wat hem wordt verweten, dat hij inbrengt wat de vakbeweging moet doen, staat er ook niet. Het amendement is: dat zijn afdeling vindt dat SP-leden in de vakbeweging op moeten komen voor een brede, democratische en strijd bare vakbeweging. Er wordt niet gezegd dat de vakbeweging dit moet doen, maar dat SP'ers dit zelf moeten doen. Over 20.2, de parlementaire enquête, vindt hij niet dat het gaat om aandacht krijgen voor bepaalde kwesties. Met dezelfde argumentatie kan gezegd worden dat voor elke kwestie een parlementaire enquête aangevraagd moet worden. Dit gaat voorbij aan het instrument van een parlementaire enquête. Naar aanleiding van de beantwoording over de uitbreiding van de Europese Unie merkt hij op, dat dit project in samenspraak tussen de kapitalisten in Oost en West-Europa ondernomen wordt. Dit betekent dat het ten koste zal gaan van de bevolking, die nu nog allerlei illusies heeft dat hun levensstandaard snel omhoog zal gaan.

Bas Wijnen (Groningen) merkt inzake amendement 7.5, onderzoek naar kerncentrales, op dat onderzoek hiernaar niet gevaarlijk is. Onderzoek kan helpen bij het afvalprobleem en mag nooit verboden worden. Tot zijn spijt zag hij dat het partijbestuur amendement 7.7, afval importeren, aan wil nemen. Hij wil geen afval exporteren naar Afrika, omdat de wetgeving aldaar het mogelijk maakt dit te dumpen. Afval importeren daar-entegen wordt alleen gedaan voor recycling. In Nederland bestaat hiervoor echter wel goede wetgeving en kan het niet zomaar gedumpt worden.

Peter Edens (West-Friesland) bedankt voor het aannemen van het voorstel over schoner autorijden. Inzake 3.13, bescherming nabestaanden, merkt hij op dat in het actieprogramma staat dat nabestaanden zonder kinderen nog een jaar recht op uitkering hebben. Hij wil het echter hebben over alleenstaande nabestaanden met jonge kinderen, die de deur niet uit kunnen. Vanaf 1996 zijn deze mensen nog steeds gekort. Het inkomen dat

overblijft gaat op aan zorg voor de kinderen, huishouding, etc. De nabestaanden met kinderen moeten niet gekort worden.

Margriet Twisterling (Zwolle) wil voorstel 5.15.7 toelichten. In het stukje segregatie tegengaan, pagina 51, wil ze een wijziging aanbrengen. In de tweede alinea moet de zin, dat pleit voor spreiding en sluiting van zwarte scholen, geschrapt worden. Zij wil stoppen met het onderscheid maken tussen allochtonen en autochtonen. Niet praten over huidskleur en afkomst, maar over de kwaliteit van het onderwijs en de steun die de overheid kan geven aan kinderen die een achterstand hebben, welke achtergrond ze ook hebben. In reactie op Agnes Kant over natuurgeneeswijzen merkt zij op, dat in Zwolle specialisten van het ziekenhuis regelmatig uitbehandelde patiënten doorsturen naar een natuurgenezer in Weesp. Zij kunnen niets meer doen voor deze patiënten en ze weten dat deze man hele goede resultaten boekt. Zo krijgt hij ernstig zieke mensen op zijn spreekuur, omdat ziekenhuisspecialisten er niet meer uitkomen. Dit is gewoon een feit. Er wordt altijd een beetje lacherig gedaan wanneer het gaat om natuurgeneeswijzen. Daarom is het belangrijk dat de SP ervoor zorgt dat er een keurmerk komt en er wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan naar de kwaliteit van de behandelingen en resultaten op lange termijn. Het mag niet zo zijn dat de SP de onbekendheid met de materie de keuze laat bepalen. Laten we een keuze maken met ons verstand en de overheid aanspreken op haar zorgtaken. Ze vraagt nadrukkelijk voorstel 4.1 te steunen.

Pieter Elbers (Haarlem) twijfelt aan de gelijkwaardigheid en solidariteit van de passage over integratie, hoofdstuk 15, inzake inburgering en het volgen van een taalcursus. Hij pleit ervoor in de uitvoering van het programma de nadruk te leggen op taallessen in Nederland.

Willem van Hoorn (Leiden) vindt (35 jaar werkzaam als schoolpsycholoog op het VMBO) het antwoord van het bestuur niet erg doordacht. De zogenaamde dreiging van de vijfde leerweg is allang gerealiseerd en heet praktijkonderwijs. Er moet voor gezorgd worden dat alle leerlingen, die een taalachterstand hebben, vanuit de maatregelen van het departement toegang krijgen tot het leerwegondersteunend onderwijs. Daarna kunnen ze doorstromen naar het MBO en beter integreren in de Nederlandse samenleving. Hij verzoekt voorstel 8.15 wel aan te nemen.

Hiek van Driel (Den Haag) heeft het over het voorstel inzake het onderwijskoppelingsfonds: het boekengeld, fatsoenlijke kleding, in de tweede fase van het voortgezet onderwijs. Verplichte reisjes naar het buitenland, anders krijg je niet genoeg studiepunten dus kun je geen examen doen. Vandaar dat zij het onderwijskoppelingsfonds voorstelt. Inzake jongeren, criminaliteit, integratie, wil zij een antwoord op de vraag: hoe lang blijven allochtone jongeren allochtoon? Zij heeft geen reactie gekregen op haar opmerkingen over huiselijk geweld en de pedagogische tik. 5 december komt er een onderzoek, uitgevoerd door justitie, naar buiten over migrantengezinnen en huiselijk geweld. De pedagogische tik geeft, ook voor nieuwe Nederlanders, duidelijkheid dat slaan hier niet is toegestaan. Dit is de reden waarom zij het in het programma opgenomen wil zien. Niet om te straffen, maar om heel snel tot hulpverlening en andere mogelijkheden over te gaan.

Hans van Hooft jr. (Nijmegen) is het inzake 7.2, verbranding van chemisch afval in kolencentrales, met de partijraad eens dat rioolslib chemisch afval is en als dit verbrand moet worden, dit moet gebeuren onder de condities zoals die voor chemisch afval gelden. Ook is hij het ermee eens dat de praktijk van verbranding in kolencentrales een slechte is. Mensen die in wijken wonen, die naast kolencentrales liggen, krijgen arceen, chroom 6 en kwik over zich uitgestort. Het over deze zaken eens zijnde en over het feit dat het een probleem is, moet er tenslotte nog voor gezorgd worden dat de goede tekst wordt opgenomen. Het gaat om veel mensen die hier last van krijgen en het is een probleem dat in de komende jaren nog zal spelen.

Lau Kanen (Veldhoven) wil ingaan op de 72 procent belasting en de hypotheekrenteaftrek. Ewout Irrgang zei dat de 72 procent belastingsschijf heeft bestaan tot 1999. Dit is ook zo, maar die is niet afgeschaft wegens groot succes, maar grandioze mislukking. Als we op een mislukking aan willen sturen, moeten we dit handhaven. Veel meer dan de helft van je inkomen aan de staat afdragen vinden velen goed voor de buurman, maar weinig

aanvaardbaar voor zichzelf. Vooral niet degenen die er hard voor hebben moeten sappelen. Het werkt ook ontmoedigend op de arbeidsmotivatie en als je uit de pas loopt met het buitenland veroorzaakt het grandioze belastingvlucht. Bovendien veroorzaakt een hoog belastingtarief extra ergernis als de overheid het geld van de burgers slecht beheert, verspeelt of uitgeeft aan doelen waar de burger helemaal niet achter staat.

Arie Stuivenberg (Leidschendam-Voorburg) wil ingaan op de reactie van Agnes Kant. Het gaat de afdeling er niet om dat de alcoholhoudende dranken allemaal naar de speciale verkooppunten gaan, maar wel dat aan de minderjarigen geen alcohol meer verkocht wordt. Hier vraagt hij steun voor.

Theo Cornelissen (Rotterdam) begrijpt, inzake wijzigingsvoorstel 8.12, onderwijs, van het bestuur dat het onderwijs rust wil. Dit begrijpt de afdeling ook. Zij zullen dan ook zelf voor voorstellen en draagvlak voor verticalisering van het beroepsonderwijs zorgen en dit voorstel intrekken. Met voorstel 10.5 over de huisvesting heeft de afdeling beoogd zowel het partijprogramma wat dunner te maken en zien niet het onderscheid in kwaliteit tussen jongeren, studenten en andere huurders. Hij vraagt dat laatste zinnetje te schrappen. Inzake voorstel 3.1b met betrekking tot de haven is de afdeling blij dat het partijbestuur en Ewout Irrgang getuigen van voortschrijdend inzicht. Het is duidelijk met dit voorstel dat de SP de natuurlijke bondgenoot is van de havenwerkers en vele andere werkers in dit land.

Frédérique Burggraaff (Den Haag) over wijzigingsvoorstel 7.4, beantwoord door Ewout Irrgang. Kernfusie heeft geen radioactieve restproducten. Het restproduct van kernfusie is helium en dit is niet radioactief. Verder lijkt het wenselijk onderzoek te doen naar een goede verwerking van nucleair afval. De huidige formulering sluit dit uit door alle kernonderzoek daaronder te laten vallen.

Maurice Spapens (Breda) quote uit het rode boekje, pagina 42 cultuur: ‘Cultuur is van groot belang zowel voor de ontwikkeling van ieder mens als voor de samenleving in zijn geheel. In het huidige neoliberale bestel wordt cultuur naar de rand gedreven.’ Hij zou graag zien dat het woordje ‘wordt’ wordt vervangen door ‘is’.

Spencer Zeegers (Uden) trekt, naar aanleiding van het antwoord van Harry van Bommel dat er wel een hoeveelheid geld aanwezig is voor ICT in het onderwijs, amendement 8.8 in. Inzake het persoonsgebonden budget doet hij de suggestie om kort voor, maar zeker ook na, de verkiezingen analoog aan een VMBO conferentie een PGB conferentie te houden binnen de partij, om nader in te gaan op de voor- en de nadelen hiervan.

Thijs Coppel (Horst aan de Maas) neemt aan dat, omdat Agnes Kant het met amendement 4.6, inzake eerste-lijnszorg eens was, het partijbestuur het advies geeft het voorstel over te nemen. Inzake voorstel 8.5 over de brede school, refereert hij aan door hem gehouden positieve gesprekken met de schoolbesturen. Deze mensen zien het als een kans die je moet nemen om voorzieningen in kleine kernen te behouden en misschien zelfs uit te breiden. Hij denkt dat deze kans benut moet worden en verzoekt het partijbestuur dit onderwerp in een werkgroep onderwijs onder te brengen en verder uit te werken.

Gerrit Hol (Diemen) merkt op dat bij kernfusie wel een klein beetje afval vrijkomt, dat ongeveer een miljoenste van schade bij kernsplijting is. Daarnaast moet onderzoek niet verboden worden, zeker als in het verkiezingsprogramma staat dat wetenschap onafhankelijk moet zijn.

Bob Ruers (voorzitter) geeft het woord aan de programmacommissie voor de tweede termijn met het verzoek het zo kort mogelijk te houden.

Beantwoording en reactie van de programmacommissie in tweede termijn

Harry van Bommel: er zijn partijgenoten die zich afvragen of de SP nog de socialistische partij is. Ik dacht het wel. Waarom? Ik heb er vier bewijzen voor. Ten eerste: dit zijn de statuten van de SP en daarin staat dat we een socialistische partij zijn. Tweede bewijs is in dit boekje, dat elk lid meteen toegestuurd krijgt wanneer hij/zij zich aanmeldt, hier staat het beginselprogramma in, dat zegt: de SP is een socialistische. Derde bewijs: de ‘Eerste Weg Links’, hierin staat dat dit het verkiezingsprogramma is van de Socialistische Partij. Vierde bewijs: jullie hoofd, jullie hart, daar staat allemaal in dat wij de Socialistische Partij zijn. Beste jongelui, als jullie twijfelen ‘Zijn wij nog wel socialistisch genoeg?’ Doe dan je best, zorg dat we zo links blijven als we altijd waren, zorg dat we zo rood blijven als we altijd waren. En zorg dat we – terwijl we links en rood en socialistisch zijn – zoveel mensen mee kunnen krijgen als we nu achter ons hebben. Vrees niet, wij zijn de SP, we zijn de Socialistische Partij. Zo was het en zo zal het blijven. En dat socialisme hebben we ook nog gedefinieerd, dat is geen boek uit de stoffige kast. Dat is de partij die staat voor de beweging die leidt tot meer menselijke waardigheid, meer gelijkwaardigheid en meer solidariteit. Wie dat onbegrijpelijk vindt, moet zijn werk nog maar eens over doen. Voor ons is dat erg duidelijk, dus twijfel niet daar hebben wij Thorbecke niet voor nodig om onszelf te definiëren. Waar ik nog iets over moet zeggen is, dat wij het een goed idee blijven vinden dat er onderzocht wordt of de democratie verder uitgebreid wordt, verder verlevendigd wordt, verder geactiveerd wordt, onder andere door stemmen via internet te onderzoeken. Dat is een heel verstandig voorstel, op dit moment werken we als partij ook volop met het internet om mensen te raadplegen en hun mening te laten geven. Bij de PvdA doen ze dat ook, de vorm nemen we van hen over, de inhoud zullen wij eraan voegen. Ik wil jullie wel de garantie geven dat het onderzoek niet door mij geleid zal worden, ik heb namelijk enige moeite met het aanzetten van mijn computer. We moeten het echt onderzoeken. Voor alle duidelijkheid: dit land lijdt aan een grote democratische ziekte. Er is erg veel terugval op democratisch niveau, niet alleen door de regering die het uitverkoopt. Ook burgers die zeggen: het zal mijn tijd wel duren. De democratie is nog geen honderd jaar oud in dit land, pas over vijftien jaar zullen we het eeuwfeest van de democratie vieren. Laat ons niet achterover leunen en denken: ‘Dat komt allemaal wel goed, Nederland is altijd democratisch geweest en zo zal het wel blijven.’ Het is niet voor niets dat het eerste inhoudelijke hoofdstuk van ons programma over democratie gaat. Dat is ook het hart van het socialisme. Tot slot een opmerking over de klokkenluidersregeling: moet die ook in de EU gaan gelden? Dat is typisch iets voor Erik Meijer om mee naar huis te nemen en te bespreken in het EU, want ook daar is onze partij vertegenwoordigd. En gelukkig hebben wij niet alleen Erik Meijer daar, maar hebben we ook de beroemdste klokkenluider van Europa, die is ook lid van de SP geworden.

Agnes Kant is het eens met de opmerkingen van Cees Douw, één van de mede-initiatiefnemers van de gehandicaptenactiegroep, dat het jeugd- en jongerenwerk meer aandacht moet krijgen. Tevens is zij het eens met de opmerking van Chandra dat de opleiding tot politiek democraat niet alleen in het middelbaar onderwijs, maar al bij de basisvorming moet beginnen. Inzake de opmerking over alternatieve geneeswijzen is zij het ermee eens dat er een kwaliteitscontrole moet komen. Maar, zoals het amendement nu verwoord is, is er eigenlijk al een conclusie getrokken. De tweede helft van het amendement vraagt om een onderzoek van de overheid, waarbij de resultaten van de patiënten worden bekeken op de lange termijn en dat er een keurmerk moet komen. Zij is er voor dit onderzoek eerst uit te voeren en dan te gaan kijken wie wel/niet een keurmerk kan krijgen. Dat is de juiste volgorde. Maar in het amendement wordt de conclusie getrokken dat natuurlijke geneeswijzen – ongeacht welke dus – een aanvulling zijn op de geneeskunde. Een verandering begint vaak bij mensen die het anders willen en vervolgens is die andere manier onderworpen aan de medische, wetenschappelijke toets. Hier zijn veel behandelingsmethoden aan te danken. Zij blijft erbij het voorstel, zoals het er nu ligt, niet aan te nemen. Onderzoek naar de werking heeft zij zelf in de Kamer al bepleit. Ze wil degenen, die inburgering in het land van herkomst een barrière noemen er op wijzen dat het niet zoveel anders is. Mensen die naar Nederland komen zijn ook verplicht deze cursus te volgen, alleen pas als ze in Nederland zijn. Zij wil er voor kiezen dit moment te vervroegen. Dat mensen beter beslagen ten ijs naar het land komen. Bovendien staat er: er dient bezien te worden. Hoe dat praktisch uitgevoerd moet worden staat allemaal nog ter discussie. Het gaat om het principe dat het goed is mensen eerder voor te bereiden op hun komst naar ons land. Wij denken dat het de kans op integratie vergroot.

Tevens wordt in een wijzigingsvoorstel voorgesteld, in het hoofdstuk integratie het stukje over afspraken tussen scholen en gemeenten over evenredige vertegenwoordiging met het doel gemengd onderwijs, af te schaffen. Er moet dan een zinnetje bijkomen dat apartheid in het onderwijs tegengegaan moet worden. Om die apartheid tegen te gaan, is deze zin juist zo essentieel. Nederland is eindelijk zover dat buiten de SP andere politieke partijen durven zeggen dat er gemengd onderwijs moet komen. Hierin moet op volle kracht worden doorgegaan en afspraken gemaakt worden. Als dit beleid niet verplicht opgelegd wordt aan gemeenten, is zij ervan overtuigd dat het niet van de grond komt. Het is van groot belang dat autochtone en allochtone kinderen samen naar school gaan, want zij zijn degenen, die straks dit land moeten vormgeven in de toekomst. Zij wenst niet dat de apartheid in het onderwijs alleen bij woorden blijft, maar dat er in daad iets aan wordt gedaan. Hoelang blijven allochtone jongeren, allochtone jongeren? Het zijn allemaal Nederlanders. Mensen van allochtone afkomst, zijn van allochtone afkomst omdat ze bijvoorbeeld in Marokko of Turkije zijn geboren. Maar we zijn allemaal Nederlanders, ook die ouders zijn Nederlanders. Toch is het soms, om iets aan te geven, nodig te benoemen dat ze van allochtone afkomst zijn. Zij heeft er geen moeite mee om allochtone jongeren ook te benoemen als het gaat om criminaliteit. Niet omdat het niet onder autochtone kinderen net zo goed voorkomt, niet om onderscheid te maken, maar om de erkenning dat voor die specifieke oorzaken van criminaliteit van allochtone jongeren ook specifieke oplossingen noodzakelijk zijn. Dat is de enige reden. Niet om onderscheid te maken, maar juist om te erkennen dat ook de twee culturen waarin mensen opgroeien een rol speelt bij de oorzaken van criminaliteit.

De vraag over de pedagogische tik heeft zij wel beantwoord en verwees echter naar hetgeen men in Zweden doet. In Zweden noemt men het dan niet het verbieden van de pedagogische tik en dat doet men niet om verwarring te voorkomen. Wat men daar in de wet zegt is dat kinderen recht hebben op een opvoeding zonder geweld. Een opvoeding zonder geweld betekent niet slaan. Over de opmerking over de breezers bestaat een misverstand over het wijzigingsvoorstel. Zij dacht dat de grens van 18 jaar alleen ging over de verkooppunten. Nu begrijpt ze dat het voorstel is, alle alcoholische dranken te verbieden voor verkoop aan jeugd onder de 18 jaar. Ook zij maakt zich grote zorgen over de breezers, die nog veel jongere kinderen aanzet tot drinken. Als het voorstel wordt aangenomen kunnen de meerderjarigen hun pilsje nog halen bij de supermarkt, maar kinderen van 18 jaar niet meer. Zij vindt kinderen van 18 volwassen genoeg om een pilsje te kopen. Ze erkent het probleem, maar vindt het te ver gaan jongeren van 16,17, 18 jaar niet toe te staan een pilsje te kopen. Het PGB en een conferentie: misschien iets te specifiek om daar alleen een conferentie te houden. Maar over allerlei onderwerpen in de zorg zal in de partij, in werkgroepen, uitgebreid gediscussieerd worden. Gezien de voors tegens is zij er niet voor het voorstel, zoals het er ligt, in het verkiezingsprogramma op te nemen. In essentie is zij het eens met hetgeen wordt geschreven over de eerstelijnszorg. Zij geeft dat niet alle voorstellen overgenomen kunnen worden, daar het programma een encyclopedie zou kunnen worden. Het is eigenlijk een uitwerking van wat er in essentie al in staat.

Harry van Bommel dankt de afdelingen die geconcludeerd hebben dat hun amendement overbodig is of ongewenst en het hebben ingetrokken. Het gaat om amendement 8.8 over de ICT middelen. Ook de afdeling Rotterdam heeft amendement 8.12 over de reorganisatie van het beroepsonderwijs ingetrokken. Over amendement 8.5, over de brede school, wordt heel veel gezegd. Het partijbestuur blijft bij het advies om dit amendement af te wijzen om verschillende redenen. Eén: het gaat voorbij aan de huidige crisis in het onderwijs. Er zijn scholen waar te weinig leerkrachten zijn en klassen naar huis gestuurd worden. Die acute problemen moeten worden opgelost. Introductie van de brede school betekent op heel veel scholen een nieuwe taak erbij en nieuwe problemen erbij. Laten we eerst zorgen dat scholen nu kunnen waarmaken, waar ze voor staan. Namelijk: onderwijs aan alle leerlingen. Over wat een brede school is valt nog heel veel te discussiëren. De discussie in een werkgroep zoals voorgesteld, lijkt hem een goede taak voor de SP. Amendement 8.15, met betrekking tot het leerwegondersteunend onderwijs richt exclusief de aandacht op allochtone leerlingen. Het partijbestuur vindt dit ten onrechte en bovendien stigmatiserend. Wanneer het tekstvoorstel uit het amendement letterlijk wordt overgenomen, ontstaat er een rare situatie. Dat amendement meent met name dat toelating van allochtone leerlingen tot het LWO dient te worden bevorderd. Als je dat letterlijk neemt, zeg je eigenlijk: zoveel mogelijk allochtonen naar het LWO. Dat is ongetwijfeld niet de bedoeling van de indiener, maar het toont wel aan dat het amendement zo in geen geval overgenomen zou moeten worden. Met betrek-

king tot het onderwijskoppelingsfonds wordt gezegd dat er in het voorgezet onderwijs allerlei problemen zijn (lesgelden, boeken) die illegalen niet kunnen betalen. Dat klopt. Daarom pleit het bestuur in het onderwijs-hoofdstuk ook voor afschaffing van het lesgeld. Dit is zelfs doorgerekend en de prijs daarvoor wordt door de SP in het programma betaald. Leermiddelen kosteloos beschikbaar stellen, boeken via de school. Dat is wat de SP wil met het voortgezet onderwijs voor alle leerlingen. Geen aparte positie via een onderwijskoppelings-fonds voor kinderen van illegalen, maar kinderen van illegalen in het onderwijs dezelfde rechten geven als anderen. Inzake de cultuurparagraaf wordt gezegd dat de cultuur al naar de rand verdreven is. Weliswaar is geen sprake van een bezuiniging op de cultuursector, maar tegelijkertijd moeten we vaststellen dat het woord cultuur in het strategisch akkoord niet voorkomt. Het woord cultuur komt alleen voor in de bijlage als moge-lijke bezuiniging. Hij stelt voor het erop te houden dat cultuur naar de rand verdreven wordt en geeft aan dat er sprake is van een proces dat de SP wil keren. Met betrekking tot hoofdstuk 19, internationaal, het amende-ment over de uitbreiding van de EU zeggen sprekers hier niet mee in te stemmen. Er wordt verwezen naar Oost-Duitsland, na de samenvoeging. Eigenlijk wordt er gezegd: die mensen daar hebben het verkeerd begre-pen en moeten het niet willen, het is slecht voor ze. Dat zeggen wij dus niet, wij vinden dat paternalistisch. In die landen wordt er ook een referendum gehouden en kan men zich uitspreken over de EU. Maar wie zijn wij om tegen deze mensen te zeggen: jullie moeten dat niet willen, dat is slecht voor jullie. Nee, wij verwelkomen deze landen en de discussie over deze landen, over democratisering van het parlement, zijn zaken die allemaal aan de orde zijn. Maar niet bij de uitbreiding van de EU. Die zijn aan de orde bij de bespreking van de conventie. De partijraad ontraadt dit amendement met klem.

Spreker: het wijzigingsvoorstel over de vakbeweging stelt voor wat SP leden in de vakbonden moeten doen. Hierover moet wel gesproken worden, in een congres, afdeling of partijbestuur, maar dit is niet iets dat moet worden opgenomen in het verkiezingsprogramma. Een parlementaire enquête over privatiseringen is een heel goed idee. Als je bedenkt wat de afgelopen tien jaar allemaal is fout gegaan (spoorwegen, KPN), is het goed dat het Nederlandse parlement zich hier wat meer in verdiept en aan zelfreflectie gaat doen. Dit is zo’n belang-rijk onderwerp dat de partijraad een parlementaire enquête hier op zijn plaats vindt. Het onderzoek naar kern-fusie en kernafval gebeurt met overheidssubsidie, hier steekt geen bedrijf geld in. Een kernfusiereactie is op zijn vroegst over vijftig jaar operationeel en gebeurt allemaal met gemeenschapsgeld. In Europees verband wordt twee maal zoveel geld uitgegeven aan onderzoek naar kernfusie als naar energiebesparing. De partij-raad vindt dat elke Euro naar onderzoek energiebesparing zou moeten gaan. Al is het maar dat we in 2050 allang serieuze oplossingen voor het broeikaseffect in werking moeten hebben. Ook een klein beetje kernafval is een klein beetje een kernafval probleem en daar moeten we niet aan beginnen. Inzake de nabestaanden vindt de partijraad de 45.000-duizend-eurogrens veel te ruim. Om deze reden is het amendement ook niet overgeno-men. Met betrekking tot de biomassa stelt de partijraad voor dat dit voorstel wordt ingetrokken, waarna in het programma kan worden opgenomen wat altijd al het standpunt van de SP is geweest. Namelijk: geen groene stroom en alleen verbranden in elektriciteitscentrales als daarbij dezelfde eisen worden gesteld als bij afval-verbrandingsinstallaties. Tot slot het 72-procenttarief: hij ziet niet in hoe mensen met een inkomen van meer dan een half miljoen gulden arbeiders kunnen zijn, die sappelen voor hun geld. Natuurlijk is de SP tegen belastingontduiking, hiermee wordt ook rekening gehouden in het programma. De SP vindt dat mensen met zo’n hoog inkomen best iets meer mogen betalen. Natuurlijk wordt er rekening mee gehouden dat sommige aso’s naar het buitenland vertrekken. Heel goed, tot ziens. Het is een goed voorstel dat prima voor het ver-kiezingprogramma is. De hypotheekrenteaftrek is gekoppeld aan de Nationale Hypotheekrente aftrek, 200.000,- in 2002, 225.000,- in 2003. Dat is een grens dat de SP niet bedacht heeft, maar het bedrag dat de overheid aan hypotheek garandeert waardoor de rente, die mensen betalen, lager kan zijn.

Bob Ruers (voorzitter) vraagt het congres om speciale aandacht en ook medewerking. Door het enthousiasme is het programma wat uitgelopen, hij stelt daarom voor geen pauze te houden. Hij schorst de beraadslagingen voor drie minuten, waarin al degenen die eventueel een wijziging willen brengen in hun voorstellen of amen-dementen, deze kunnen intrekken.

Schorsing

Bob Ruers (voorzitter) heropent de beraadslagingen. Hij geeft aan dat de dagvoorzitters geen gebruik zullen maken van hun stemrecht. De stemgerechtigden worden verzocht de stemkaart en het boekje met wijzigingsvoorstellen bij de hand te houden. Hij legt tevens de procedure uit. Het stembureau zal beoordelen of een wijzigingsvoorstel is aangenomen of niet. Als het op het eerste gezicht niet duidelijk is, zal er geteld moeten worden. Omdat er een aantal voorstellen geschrapt zijn, zal voorafgaand het boekwerk doorgenomen worden zodat hierover niet gestemd hoeft te worden. Alle amendementen, die zijn ingetrokken, worden niet meer behandeld. Tevens zijn er in de adviezen van het partijbestuur een aantal wijzigingen opgetreden.

Besluitvorming over de wijzigingsvoorstellen, betrekking hebbend op 'Eerste Weg Links'

Achtereenvolgens wordt/worden bij handopsteken

- de wijzigingsvoorstellen 1.1 en 1.2 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 1.3 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 2.1, 2.2, 2.3 en 2.4 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 2.5, 2.6, 2.7, 3.1a en 3.1b aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 3.2, 3.4, 3.5 en 3.6 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 3.7 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 3.8, 3.9, 3.11, 3.12, 4.1 en 4.2 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 4.3 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8 en 4.9 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 4.10 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 4.12, 4.13 en 4.14 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 4.15 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 4.16 en 4.17 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 4.18 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 4.19, 4.20 en 4.21 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 4.22, 6.1 en 6.2 aangenomen,
- wijzigingsvoorstel 6.3 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 6.4 en 7.1 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 7.3, 7.4 en 7.5 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 7.7, 7.8, 7.9, 8.1, 8.2, 8.3 en 8.4 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 8.5, 8.6, 8.7, 8.8a, 8.9, 8.11 en 8.15 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 8.19 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 8.20 en 9.1 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 9.2 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 9.3 en 9.4 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 9.5, 10.1 en 10.3 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 10.4, 10.5, 10.6 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 11.1 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 12.1, 12.2, 12.4, 12.5 en 12.6 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 12.7 en 12.8 aangenomen,
- wijzigingsvoorstel 12.9 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 12.9a en 12.10 aangenomen,
- wijzigingsvoorstel 13.1 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 13.2, 13.3, 13.4, 14.1 en 14.2 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 14.4, 15.1, 15.2, 15.3, 15.4, 15.5 en 15.6 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 15.7 aangenomen,
- wijzigingsvoorstel 15.9 afgewezen,

- de wijzigingsvoorstellen 16.3, 16.4, 18.1, 18.3, 18.4 en 18.5 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 19.1, 19.2 en 19.3 afgewezen,
- de wijzigingsvoorstellen 19.4, 19.5 en 19.6 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 19.7, 19.8, 19.9, 20.1 en 20.2 afgewezen,
- wijzigingsvoorstel 20.3 aangenomen,
- de wijzigingsvoorstellen 20.5 en 20.6 afgewezen.

(De wijzigingsvoorstellen 3.3, 3.10, 3.13, 4.11, 7.2, 7.6, 8.8, 8.10, 8.12, 8.13, 8.14, 8.16, 8.17, 8.18, 9.6, 11.2, 11.3, 12.3, 14.3, 15.8, 16.1, 16.2, 18.2 en 20.4 zijn ingetrokken.)

De wijzigingsvoorstellen zijn vastgesteld.

Besluitvorming over de motie

De motie/wijzigingsvoorstel, inzake de kandidatenlijst voor de verkiezingen van de Tweede Kamer van 22 januari 2003, ingediend door Erwin van Leeuwen, wordt bij handopsteken afgewezen.

Besluitvorming over het totale verkiezingsprogramma betrekking hebbend op ‘Eerste Weg Links’, actieprogramma 2003-2007

Het verkiezingsprogramma ‘Eerste Weg Links’ wordt bij handopsteking aangenomen.

Riet de Wit (voorzitter) bedankt de aanwezige gasten voor hun komst. Een speciaal woord van dank richt zij tot de medewerkers van het congres, de technici, medewerkers aan de stands en presentaties, de afdeling Schijndel, de kandidatencommissie, de programmacommissie en het stembureau. Zij benadrukt dat vandaag belangrijke besluiten zijn genomen over de kandidatenlijst en het actieprogramma. Ze wenst iedereen wel thuis en ‘de eerste weg links’.

Er volgt een muzikale afsluiting van het congres